

"מלון דן קיסריה". גלויה: ארכיון מלונות דן

מלחמת ששת הימים, שפרצה ב-5 ביוני 1967 ותמה, כנקוב בשמה, לאחר שישה ימים, חוללה תמורות מפליגות בהיסטוריה של מדינת ישראל, ובתוך כך גם בתולדות המלונאות הישראלית. בעקבות ניצחון הבזק של צה"ל במלחמה הזאת נמצאו תחת שליטה ישראלית כל שטחי ארץ-ישראל המערבית, חצי-האי סיני, ורמת הגולן עד כתף החרמון.

4

נופשים בבריכת "מלון בלו ביי" בנתניה. צילום: באדיבות המלון

1967 - 1988

4
עידן של שינוי מושגים:
מציאות חדשה

הרשתות ובתי הבראה

גדרות התיל, שטחי ההפקר ושדות המוקשים שהפרידו בין ירושלים המערבית לירושלים המזרחית בטלו. הדרכים מתל-אביב לירושלים וממרכז הארץ לים המלח קוצרו במידה ניכרת. מעבר לכך, לאחר ימי החרדה שקדמו למלחמה, והתבטאו בין השאר בצמצום ניכר של התיירות, השתררה תחושת רווחה וביטחון שהקנתה

תנופה חדשה לכלכלה וסיפקה את הרקע להפסקת המיתון של אמצע שנות השישים ולפריצות דרך במגזרים שונים. כעבור שש שנים ויותר, באוקטובר 1973, תפרוץ מלחמת יום הכיפורים ומיד אחריה יתחולל משבר האנרגיה. גם בהמשך לכך לא יחסרו תהפוכות ביטחוניות וכלכליות שלא ייטיבו עם המלונאות בארץ. ובכל

זאת, נקל לקבוע כי שני העשורים שהחלו בקיץ 1967 היו בחזקת עידן חדש לענף בכללותו. בעידן הזה ניכרו בבירור גם האותות המובהקים של התהליכים שפקדו בשנים אלה את החברה האנושית ברחבי העולם ושינו מושגים בתחומי התחבורה, התקשורת, הטכנולוגיה והיחסים הבינלאומיים.

שני העשורים האלה עמדו גם בסימן של גידול בפעילות הרשתות המלונאיות בעולם ובארץ, של הגברת פעילות הרשתות הבינלאומיות בישראל, וגם של הצטרפות משקיעים חדשים לתמונה, וכן חילופי בעלויות ושותפים. סימן היכר מובהק אחר של התקופה היה השינוי בדפוסי תרבות הנופש הישראלית. בתי הבראה הלכו ויצאו מהתמונה, וחלקם נהפכו למלונות. יותר ויותר ישראלים החלו לשהות בחופשותיהם ובהזדמנויות אחרות בבתי מלון ברחבי הארץ. יותר ויותר מלונאים הגיעו למסקנה שתיירות הפנים מבטיחה לא פחות – ולפעמים אפילו יותר – מתיירות החוץ, ונערכו בהתאם לכך, בין השאר באמצעות מבצעים מיוחדים מסוגים שונים.

דיפלומטים וחרינות

אחד מראשוני המנצלים של ההזדמנויות החדשות בתקופה האמורה היה חיים שיף. מלון גני יהודה בבעלותו, שנחנך כשנה לפני המלחמה על קו הגבול הישראלי-ירדני בירושלים, נמצא עתה, כהגדרתו של שיף, "בליבה של ישראל ... צופה על נוף נפלא של הרי יהודה וים המלח". כברת האדמה שהקיפה את המלון הזה הייתה גדולה די הצורך

**מחזרים אחרי הנופש הישראלי
תיירות הפנים הצילה
את הענף בקיץ שחלף**

להביאו להחלטה "לבנות במקום מלון נוסף, רחב ידיים, על שטח של כ-30 אלף מטר רבוע, עם אולמות קונגרסים, שטחי תערוכות כפי שלא היו קיימים בשום בית מלון אחר בארץ".

מימושה של ההחלטה הזאת החל במהרה, בברכתו ובעידודו של טדי קולק, מטבח המלונאות הוותיק והנלהב, שעמד משלהי 1965 (ועד 1994) בראש עיריית ירושלים. תומך נמרץ אחר ביוזמה היה שר האוצר פנחס ספיר, שהביא את שיף כמה שנים לפני כן להקמת **גני יהודה**. חסותו של קולק אפשרה לשיף לעסוק בבניית המלון החדש בלי להשלים את כל הליכי הרישוי. קשיים לא מעטים היו מנת חלקו של שיף, לדבריו, גם במגעים עם משרד התיירות ועם פקידי הממשלה שהיו ממונים על מתן הלוואות נוחות למלונאים. מצד אחר, "מאחר שציפו לזרם אדיר של תיירים עקב גל ההתלהבות לאחר מלחמת ששת הימים, לחצו עלי להשלים את המלון במהירות המרבית. עד כדי כך ... שב-1968, בחגיגות העשרים למדינה, התבקשתי לארח תיירים שלא מצאו חדרים בירושלים באחד מאגפי המלון, למרות שבנייתו עדיין לא הושלמה. אפילו את בניית הכניסה למלון עוד לא סיימתי ונאלצתי לבנות גשר ארעי שדרכו נכנסו התיירים לחדריהם".

האינפלציה נבלמת בערד

הפעילות המלונאית בערד החלה לכאורה בספטמבר 1962, בהנחת אבן פינה למלון של רשת "דן", שלא היה לה המשך. כעבור זמן קצר זכה היזם ברוך נויברג במכרז להפעלת חדר אוכל ומלון ביישוב הקטן והפך חלק מהמבנים ששימשו את צוות ההקמה ל**מלון ערד**. במלון זה היו 59 חדרים ברמת שני כוכבים, ותושבי ערד ראו אותו במשך כמה שנים כמוקד החיים החברתיים שלהם. האוויר היבש של ערד החל למשוך לעיר חולים שלקו בבעיות בדרכי הנשימה – במיוחד בגנחת הסמפונות (אסתמה) – ומכאן נולדו תכניות על מלונות שימשו אותם וגם תיירים מן המניין. המלון הראשון שקם בעקבות התכניות האלה, ב-1965, היה **מלון נוף ערד**. בראשיתו היו בו ארבעים חדרים ולימים הורחב עד שהגיע ל-118 חדרים ברמת שלושה כוכבים. בראשית שנות האלפיים עבר המלון הזה חילופי בעלות וחילופי שם – מ"נוף ערד" ל**ליפה נוף** – וגם התאמה לאוכלוסייה חרדית (לרבות הקמה של מקווה בתוך המלון).

בסוף שנות השישים הצטרפו לתמונה עוד שני מלונות. הראשון **מלון מצדה**, בבעלות שמואל אברהמי, מנה תחילה 52 חדרים (ובו נפתחה בריכת השחייה הראשונה בערד). במרוצת שנות השבעים הורחב ל-104 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, אך באמצע שנות השמונים החל מצבו העסקי להידרדר וב-1995 נידון לסגירה ולנטישה. המלון האחר, **מלון מרגוע של משפחת אקסל**, מונה 146 חדרים ברמת שלושה כוכבים. תרומתו לכלכלת המדינה התבטאה גם בשמשו אכסניה לצוות שגיבש ב-1985 את התכנית לייצוב המשק ולבלימת האינפלציה האדירה של שנות השמונים.

"מלון נוף ערד", ראשית תיירות המרפא בעיר. צילום: מולה הרמתי
עמ' 270 למעלה: חדר האוכל ב"מלון נוף ערד". צילום: באדיבות המלון

הבר ב"מלון דיפלומט" בירושלים. צילום: ורנר בראון, באדיבות המלון

אחר כך פחת כנראה הלחץ, ואולי גברו בעיות המימון והביורוקרטיה. עובדה היא שטקס החנוכה הרשמי של המלון החדש, **מלון דיפלומט**, נערך רק ב-1972. נוכחותם של שר התיירות משה קול, ראש העירייה טדי קולק ומפקד חיל האוויר אלוף מרדכי הוד בטקס הזה כמו כיסתה על עובדה אחרת – אי-ההשלמה של הליכי הרישוי. "מלון דיפלומט" בלע את **מלון גני יהודה**. היו בו חמש מאות חדרים וסוויטות ומרכז הקונגרסים שלו היה גדול די הצורך להכיל 1,500 איש. התפוסה הממוצעת של המלון בשש-עשרה השנים עמדה לדברי שיף על שיעור נאה ורווחי של שישים אחוז ויותר, ומספר העובדים הגיע לארבע מאות. במרוצת השנים הללו נערכו ב"מלון דיפלומט" אירועים ממלכתיים ורשמיים רבים בהשתתפות בכירי הממשלה והעירייה, אבל חלק מהרישיונות בוששו לבוא. "וכך", כדברי שיף, "ב-1988 הוצא צו סגירה למלון", שנבצר ממנו לבטלו. הפעילות שבתה עד מאי 1991 ואז ניתן ל"מלון דיפלומט" רישיון זמני מיוחד שאפשר את הפעלתו המחודשת כמרכז קליטה, תחילה לעולי אתיופיה ואחר כך לעולים מברית-המועצות-לשעבר. בשנים שלאחר מכן נמשכה הפעילות בצורות שונות, אבל ימי הזוהר לא שבו ומה שהיה מלון פאר מטופח נהפך למעין הוסטל מזנח.

החיכוכים עם הממסד, זכר חיים שיף, לא פסחו גם על הקמתו של "מלון דיפלומט" השני, בתל-אביב. בנייתו של המלון הזה החלה בראשית שנות השבעים,

על מגרש צמוד לחוף הים ברחוב הירקון 145. הפעם, כך סיפר, הוא נקלע לסכסוכים קשים עם שר התיירות משה קול ועם גורמים אחרים – וכתוצאה מכך שבו והתעוררו בעיות של מימון ורישוי. בסופו של דבר הושלם "מלון דיפלומט" התל-אביבי באמצע העשור. היו בו שבע-עשרה קומות ו-246 חדרים וסוויטות ברמה של חמישה כוכבים, ובעליו ראה בו את ספינת הדגל שלו. אבל בסוף שנות השמונים נקלע שיף לבעיות מימון קשות, חובותיו לבנקים תפחו, ומלון זה, שמצבו הידרדר, הוצא מידי ונמכר ב-1993 לחברת "אפריקה-ישראל". תחת בעלותה עבר המלון שיפוץ יסודי והפך ל**מלון הולידיי אין** ולימים – ומאז ואילך, באותה מסגרת – ל**מלון קראון פלאזה**. במהלך ההקמה של **דיפלומט תל-אביב** צירף שיף לרשת

שלו את **מלון מרינה** בתל-אביב (בכיכר אתרים, ברחוב הירקון 167). לדבריו הוא רכש את המלון הזה מחברת "כלל" לאחר שהוצעו לו תנאים נוחים במיוחד. טקס החנוכה של המלון שימש גם הזדמנות לפיוס בינו ובין שר התיירות משה קול, בהתאמה עם העובדה שהוא נבחר באותה תקופה לנשיא התאחדות המלונות. הוא הצליח להחזיק במלון הזה גם לאחר ההסתבכות של סוף שנות השמונים. באמצע שנות התשעים עבר המלון שיפוץ נרחב וכיום יש בו 160 חדרים. גאוותו של דב שיף, שירש את המלון לאחר מות אביו (בשנת 2000), גם על נוף המרינה התל-אביבית הנמצאת למרגלות הבניין ועל בריכת שחייה ייחודית הנמצאת על הגג.

באמצע שנות השבעים צורף לרשת המלונות של חיים שיף "מלון מרינה" נוסף, שגם הוא נרכש מחברת "כלל". מקומו של המלון הזה היה בשארם א-שייח', בקצה הדרומי של חצי-האי סיני. חברת "כלל" בנתה אותו כמה שנים לפני כן, בהנחה שרצועת החוף בין שארם א-שייח' לאילת תישאר בידי ישראל לאורך שנים רבות והמקום ייהפך למוקד תוסס של תיירות נופש. אחר כך עברו על המלון כמה גלגולים שהצלחתם העסקית הייתה מפוקפקת והתעורר הצורך בבעלים חדשים. עם רכישת המלון הזה, סיפר חיים שיף, הוא ביצע שני מהלכים. "הראשון היה הטסת צוות של אנשי מקצוע מיומנים לשארם ... ממיטב הכוחות שהיו בבתי המלון שלי. ביקשתי מהם לארגן את המלון לפי

מיטב המסורת הידועה להם. מהלך נוסף שעשיתי היה הטסת כל הברוושים שהועסקו בשארם כמלצרים לבתי המלון שלי בירושלים ובתל-אביב. שם קיבלו קורס הדרכה מזורז. כשחזרו לשארם כבר היו צוות מיומן, לא רק אקזוטי". אחר כך, בעזרת שיווק נמרץ, עלתה תפוסת המלון מחמישה-עשר למאה אחוזים, ושיף החל לתכנן בנייה של מלונות נוספים באזור. תכניות אלה נעצרו עם פתיחת המשא-ומתן על הסכם השלום בין ישראל למצרים, וב-1982 הועבר מלון **מרינה שארם א-שייח'**, יחד עם שאר הנכסים הישראליים במקום, לידי המצרים. שיף קיווה לבנות במקומו את **מלון מרינה שארם אילת**, ואפילו הניח את אבן-הפינה למלון

הזה והחל בעבודות החפירה, אך בסופו של דבר נקלעה היוזמה למבוי סתום ובטלה. זמן-מה לפני כן צלחו מאמצין של שיף בכיוון אחר. כחבר ותיק בתנועת החירות הוא הצליח לשכנע את ראש הממשלה מנחם בגין, בקיץ 1981, בצורך לחדש את קיומו העצמאי של משרד התיירות (שסופח בקיץ 1977 למשרד התעשייה והמסחר). מלון אחר ברשת שיף נפתח בדרך חברון 31 בירושלים ב-1973. במקורו היה זה מבנה שהקימו משקיעים יהודים מדרום אמריקה בכוונה לפתוח בו מלון דירות בשם **סוויטס אמריקה**. כאשר תכניתם עלתה על שרטון רכש חיים שיף את המבנה בשותפות עם סאלו שרף, בעליה של חברת התיירות הירושלמית "טרווקסט". שניהם הפכו את המקום למלון רגיל, בן 136 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, בשם **אריאל**. הוא "היה לאחד מבתי המלון האהובים על התיירים מאירופה, בשל אופיו הירושלמי המיוחד", זכר שיף.

"מלון אריאל" בירושלים, "אחד מבתי המלון האהובים במיוחד על תיירים מאירופה". צילום: באדיבות המלון

ועידת המלונאים בשנת 1978 ב"מלון דיפלומט תל-אביב". צילום: יצחק פריידין

רוב ההחלטות בנוגע לתחרות הזאת התקבלו בצמרת הרשת לאחר שינוי בולט בהרכבה. ב-1971 עברה אפוא מלוא הבעלות עליה לידי משפחת פדרמן, ועל הרקע הזה גם צורף אז לרשת המלון הרביעי שלה, יחד עם שותף חדש ומפורסם. זה היה הברון אדמונד דה רוטשילד, קרוב משפחה של "הנדיב הידוע" (שנקרא באותו שם), ואיש עסקים ממולח בפני עצמו, שהקים ופתח ב-1963 את **מלון קיסריה**. המלון הזה, כמשתמע משמו, שכן באמצע הדרך בין תל-אביב לחיפה, ליד אתר התיירות המרשים של שרידי העיר העתיקה קיסריה ובסמיכות ליישוב היוקרתי שנשא אותו שם והחל לקום כמה שנים לפני כן. רוטשילד הקדים לבניית המלון הקמה של מועדון גולף באיכות בינלאומית בקיסריה (שנפתח ב-1961), ובהתאם לכך הגדיר את תכליתו העיקרית של המלון: משיכת תיירים מחוג הסילון הבינלאומי לחופשות שיתבססו בחלקן על מסלולי הגולף, על חוף הרחצה ועל סיורים בנמל הרומי (שהיה בימי הורדוס מהנמלים הגדולים בעולם) ובמונומנטים הנמצאים בקרבתו. המאמצים והאמצעים הרבים שהושקעו בעיצובו המפואר של המלון הותאמו, כמוכח לאתגר הזה. המלון נבנה בלב מדשאות שהשתרעו על פני שישים דונם, "חזיתו האחת פונה לכרי הגולף מזרחה וחזיתו השנייה משקיפה אל הים מערבה" (כמתואר בכתבה עיתונאית מאותם ימים). נכללו בו מאה ועשר "מערכות חדרים" בתוספת "עשר מערכות פאר", "שרשרת מסעדות" ושלל אטרקציות אחרות, ברמה של חמישה כוכבים פלוס. בתחילה הופקד הניהול של "מלון קיסריה" בידי חברת "אמריקן הוטל קורפוריישן". אחר כך הוטלה המשימה של חברת "מלונות" של קורט לוי, בנם של הרי ורוזה לוי המיתולוגיים. בשלב הבא הוחכר המלון ל"מועדון הים התיכון". אבל שלושת הגורמים האלה לא עמדו במבחן ההצלחה העסקית וכך נולדה הפנייה לפדרמנים, שנענתה. רשת "מלונות דן" רכשה את "מלון קיסריה" בסוף 1971, תמורת הקצאה של חבילת מניות לברון דה רוטשילד (ששב ומכר אותה למשפחת פדרמן ב-1978), ושמו של המלון שונה ל**דן קיסריה**.

השיפוצים הנרחבים שנערכו במלון נמשכו שנה שלמה. נכללו בהם התקנה של 114 חדרים וסוויטות מאובזרים כיאות, פיתוח מרכז ספורט משוכלל ורביגוני והפיכה של גן המלון לגן ארכיאולוגי עשיר בעתיקות רומיות מקומיות. ניהולו של "מלון דן קיסריה" הופקד לראשונה בתולדות הרשת בידי אישה, ויקי שלם (שהייתה לפני כן סגנית המנהל של "מלון דן כרמל"). תחת שרביטה נעשה המלון, מאז פתיחתו המחודשת בסוף 1972, למוקד יוקרתי של עסקים, נופש וגולף ומשך אליו לא מעט ידוענים ואורחים רבים – בעיקר מהעשירון הישראלי העליון ומן הקהילה הדיפלומטית

הלובי של "מלון דן קיסריה", שנות ה-70. צילום: פוטו שדה

"הוא נשאר רווחי גם כשתנועת התיירות לישראל ירדה". שיף הוסיף להחזיק במחצית המלון הזה גם לאחר הסתככותו הכספית בסוף שנות השמונים, אך בשלב מאוחר יותר עבר "מלון אריאל" לניהולה של רשת "אטלס". רשת **מלונות דן** רכשה אותו במאי 2007, ערכה בו שיפוץ נרחב ופתחה אותו כעבור שנה בשם **דן בוטיק**. כיום יש בו 129 חדרים וסוויטות, וקהל היעד המוצהר שלו מוגדר כ"בני 25-40". בקומה השלישית הם יכולים למצוא מרפסת שמש גדולה המספקת מבט פנורמי על העיר העתיקה.

עסקה מלונאית אחרת של שיף לא האריכה ימים. בראשית שנות השמונים הוא רכש את **מלון פאן אמריקן**, בדרום הטיילת של בת-ים (בדרך בן-גוריון 136). המלון הזה הוקם על-ידי הקבלן אפרים אברון, שבנה מלון באותו שם גם בקרבת ים המלח, ונקלע למצוקה ולפשיטת רגל. היו בו 282 חדרים וסוויטות ו-41 אולמות לאירועים ולכינוסים, ושיף רכש אותו מכונס הנכסים, לדבריו, על יסוד תקווה משולשת: להביא אליו לשם תיירים שירצו מחירים זולים מאלה של תל-אביב, אווירה רוגעת יותר וחוף נוח יותר לרחצה. אבל שיעורי המסים העירוניים לא אפשרו לו, לטענתו, להוריד את המחירים כמתוכנן ולהגיע לרווחיות, ולכן הוא החליט כעבור זמן לא רב לסגור את המלון. אחר כך עבר המבנה לידי הבנק הבינלאומי הראשון, בגין חובותיו של שיף. לימים נעשה **למלון סאן בת ים**, שננטש בראשית שנות האלפיים ונהרס לאחר מכן.

ספינת הדגל עוברת לירושלים

מנקודת ראותם של ראשי רשת "מלונות דן", נפתח העידן החדש במלונאות הישראלית ערב מלחמת ששת הימים, כאשר ראש הממשלה לוי אשכול העתיק למעשה את לשכתו ל"מלון דן" בתל-אביב ועיתונאים רבים מכל רחבי העולם נאספו במלון זה כדי לסקר את ההתרחשויות הדרמטיות. שעות אחדות לאחר פרוץ המלחמה הודיע טדי קולק בשיחת טלפון ליקותיאל פדרמן כי ירושלים נתונה בהפגזות ירדניות "וגם המלון שלך, 'הקינג דיוויד'". אבל עד מהרה פסקו ההפגזות, בטרם הסבו למלון נזק ממשי, והעיר כולה כבר הייתה בידי צה"ל. הזרם הגואה של התיירים שינה בבת אחת את שיעורי התפוסה של המלונות הירושלמיים. מלון הפאר היחיד ברשימה, **המלך דוד**, עבר כמעט בן לילה מחמישים אחוזי פחות מכך ל"אובר-בוקינג". אם לפני כן נאלצו מנהלי הרשת להתנות לא אחת את האכסון ב"מלון דן" התל-אביבי בלינת לילה אחד בירושלים – הנה עכשיו הופעלה השיטה הזאת שוב ושוב במהופך: אכסון ב"מלון המלך דוד" הותנה בלינת לילה ב**דן תל-אביב**.

תוצאה מיידית אחרת של מלחמת ששת הימים בנוגע ל"מלון המלך דוד" הייתה מימוש מהיר של התכניות שנקדמו לפני כן לתוספת שתי קומות מבלי לפגוע בצביון המקורי. עכשיו היה אפשר להגיע למחצבה בחברון שסיפקה בשעתו את האבנים לציפוי החיצוני של המלון כולו ולהשתמש בתוצרתה במקום בתחליפים מאולתרים. הבנייה של שתי הקומות הנוספות הייתה רק חלק מהמאמץ שנדרש לרשת "מלונות דן" לשמור על מעמדו של מלון הדגל בבירה. במהרה יקומו בירושלים כמה מלונות פאר אחרים, שעוד ידובר בהם, והתחרות בינם לבין "מלון המלך דוד" לא תהיה קלה.

על שפת הבריכה ב"מלון דן קיסריה", שנות ה-70. צילום: סם פרנק

"מלון דן קיסריה"
צילום: ארכיון מלונות
דן
למטה: "מלון דן
קיסריה", משכנו של
"כנס קיסריה" לעיצוב
הכלכלה הישראלית.
צילום: פוטו שדה

לפעילות מלונאית. נציג אחר של הדור הזה, עמי פדרמן, בנו של שמואל, מונה ב-1976 לסגן המנהל של "מלון המלך דוד" ואחר כך שימש בתפקידים שונים עד שמונה ב-1989 לסגן יו"ר מועצת המנהלים. דודנס של מיכאל ועמי, יוסי הקש, הצטרף לצמרת הרשת ב-1976. בשונה מבני הדור הראשון, כל השלושה הקדימו והכשירו את עצמם לעבודתם במוסדות אקדמיים מתאימים.

צעיר אחר שהשתלב ברשת "מלונות דן" בתקופה הזאת והביא עמו את תחושת המלונאות מהבית היה רפי שדה, נכדם של הרי ורוזה לוי; אמו, בתם של בני הזוג לוי, הייתה סגנית המנהל של **מלון השרון** וילדותו עברה עליו בעיקר במלון הזה. ב-1976, חודשים אחדים לאחר פרישתו של פאול זילברשטיין הוותיק מניהול "מלון דן תל-אביב", הוא מונה למחליפו. שדה היה אז בן 30, אבל כבר הספיק לפני כן לרכוש השכלה מקצועית בחו"ל (לרבות בבית-הספר הנודע למלונאות בלונדון) ולהיות המנכ"ל הראשון של "מלון לרום" באילת. הוא שימש בתפקיד שנתיים; אחר כך עמד במשך שנה בראש אגף השיווק של הרשת ויצא לעבוד כמה שנים מעבר לים. בשובו מונה למנכ"ל **מלונות סונסטא** (בשנים

המקומית. אגב כך הוסיף המלון להיות אחד ממקורות התעסוקה החשובים של העיירה הסמוכה אור-עקיבא. במרוצת השנים נערכה בו גם שורה של אירועים שעוררו תשומת לב ציבורית ותקשורתית, ובכלל זה "כנסי קיסריה" – הפגישות השנתיות של ראשי המשק לצורך בחינה של המדיניות הכלכלית. בספטמבר 1989 הושבתה פעילותו של המלון בעקבות שריפה שאיימה ללכות

את אגפו הדרומי. אבל שישה חודשי שיפוצים נמרצים עשו את שלהם. לקראת ערב פסח תש"ן (1990) נפתחו שערי "דן קיסריה" מחדש ולא ננעלו מאז.

כשנתיים לאחר פתיחתו של "מלון דן קיסריה", וגם לאחר הטראומה של מלחמת יום הכיפורים, התרחשו חילופי גברי בניהול הרשת. ב-1974 מונה שמואל פדרמן לתפקיד סגן יו"ר מועצת המנהלים, ומיכאל ("מיקי") פדרמן, בנו של יקותיאל, קיבל ממנו את שרביט המנכ"ל. פנחס שובר, שמונה ב-1966 למנכ"ל משותף, הוסיף לכהן לצידו של המנכ"ל החדש, שהיה אז בן 31. הוא ניהל את הרשת עד 1979, שב לנהלה לתקופה קצרה ב-1983, ומאוחר יותר, ב-1989, ירש את אביו בתפקיד יו"ר מועצת המנהלים. כך החלה כניסת הדור השני של הפדרמנים

"מלון דן קיסריה",
מקורות התעסוקה
החשובים של אור
עקיבא.
צילום: פוטו שדה

חדר האוכל ב"מלון דן נתניה", לימים "מלון העונות". צילום: ארכיון מלונות דן

בריכת השחייה של "מלון דן נתניה", לימים "מלון העונות". צילום: ארכיון מלונות דן

בהתעמלות אירובית – ונהנו לאורך כל תקופת שהותם באילת ממגורים באגף הצוות ומארוחות בחדר האוכל של הצוות. מי שרצה בכך היה יכול לרכז את כל שעות העבודה החודשיות שהתחייב להן בשבוע מאומץ אחד, ולבלות את שאר החודש כנופש מן המניין באילת. המתמידים בעבודה לאורך שנה זכו בבונוסים נדיבים. כאב הראש של הממונים על כוח האדם במלון היה לא קטן, אבל הפעילות התנהלה כסדרה.

מלון נוסף בניהולה של "רשת דן" בשנות השמונים היה בנתניה. מלון זה נפתח על מצוק בקרבת הים, בשדרות ניצה 1, ב-1969. בעליו, איש העסקים היהודי-קנדי מקס שרף, הועיד אותו להיות בעיקר מלון-דירות ברמה של חמישה כוכבים. בהתאם לכך נכללו בשש-עשרה הקומות שלו 129 סוויטות בגדלים שונים – מחדר אחד ועד דירת-גג (פנטהאוז). כן היו בו ובגן הנרחב שהקיף אותו מסעדה, קפטריה, בריכת שחייה מחוממת, מגרשי טניס, מועדון בריאות ונתיב פרטי לים. ניהולו הופקד בידי הרשת הבינלאומית Four Seasons ומכאן נגזר גם שמו. רוב הדירות נרכשו על-ידי תושבי חוץ, אך עסקי המלון בכללותם לא צלחו במיוחד ולכן נותק הקשר עם הרשת הבינלאומית ורשת "דן" באה על מקומה, בשנים 1980-1987.

"מלון דן נתניה", בעבר "מלון ארבע העונות", לימים "מלון העונות". צילום: ארכיון מלונות דן

בתקופה זו הוטב שמו של המלון ל**דן נתניה**. לאחר מכן חזר מלון זה לידי הבעלים, הפך ל**מלון העונות** ובשונה מרוב המלונות בעיר שמר על יציבות תפעולית. שיפוץ נרחב שנערך במלון בראשית שנות האלפיים העמיד את מספר החדרים והסוויטות על 102, והביא להגדרתו העצמית כמלון בוטיק שכל חדריו "מעוצבים בחדשנות ובתשומת לב מרבית לפרטים הקטנים ביותר".

הפסקת הניהול של מלונות אחרים התנהלה כמעט במקביל לצירוף של שני מלונות חדשים לרשת "מלונות דן" ולהכתרתם בשם מותג חדש. סיפורו הנפתל של המלון הראשון מבין השניים החל בסוף שנות החמישים, ואולי אפילו הרבה לפני כן. ב-1959 נבחר מרדכי נמיר לראשות עיריית תל-אביב והחל לקדם תכנית נרחבת להפיכת אזור

1982-1984), ובהמשך לכך שב לשנתיים לרשת "מלונות דן" בתפקיד סמנכ"ל לתפעול ושיווק. ב-1987 מונה למנכ"ל "רשת ישראל" שעוד ידובר בה. בשנים 1979-1982 הוטל הניהול של רשת "דן" על סיימון קופר, מלוני קנדי שהגיע לארץ ב-1977 כדי לנהל את **מלון פלאזה** בירושלים ונעשה לימים למנהל רשת המלונות הבינלאומית **מריוט** בקנדה ובצפון-אמריקה. הוא הביא עמו כישורי שיווק מובהקים וגם יוזמה חדשה – להקים, בהתבסס על משאביה של רשת "מלונות דן", חברה שתעסוק בניהול מלונות שאינם בבעלות הרשת. המלון הראשון שניהלה חברה זו היה **מלון פאלאס** בתל-אביב (הוא **מלון שרתון** הישן, בקרן הרחובות הירקון ושדרות נורדאו). משפחת טייג, שהשתלבה במלונאות הישראלית בראשית שנות השבעים כנזכר בשער הקודם, רכשה את המלון הזה ב-1977 והצליחה להחזירו, בשנים 1979-1982, לקהל יעד ייחודי. בעקבות הסכמי קמפ-דייוויד והסכם השלום הישראלי-מצרי התחייבה ארצות-הברית לסייע לחיל האוויר בהקמת בסיסים חדשים בנגב ולצורך זה שוגרו לארץ מאות אנשי צבא ואזרחים. הם נזקקו לאכסון ברמה נאותה בין גיחה לגיחה לנגב, וקיבלו את מבוקשם ב"מלון פאלאס" בניהולם של אנשי רשת "דן".

המתווך האמריקני מוריס דרייפר (משמאל) נפגש עם אנטואן פתאל, נציג לבנון (מימין) ומנכ"ל משרד החוץ דוד קמחי (במרכז), "מלון ארבע העונות" נתניה, 1983. צילום: הנריק נתי

המלון הבא במסגרת פעילות הניהול של הרשת היה **מלון לגונה** בחוף הצפוני של אילת. מלון זה נפתח בסוף 1982, בבעלותה של משפחת זקן, ומנה 256 חדרים ברמה של ארבעה כוכבים. רשת "דן" ניהלה אותו עד למכירתו ב-1985 לאחים נקש (שהעבירו את הניהול לרשת "ישראל"), ורוב העובדים שנדרשו להפעלתו גויסו בשיטה מיוחדת: לנוכח המחסור בעובדים כאלה באילת עצמה פורסמו בעיתונים מודעות גדולות שפנו לצעירות וצעירים – חיילים משוחררים וסטודנטים – בכל רחבי ישראל, בנוסף "כיף לעבוד בלגונה אילת". כן נערכו כינוסי הסברה במקומות שונים, בהשתתפות דוגמניות במדי המלון שנועדו להמחיש את המראה הצעיר והמצודד של העיסוק. ליתר תוקף שודרגו השמות של המקצועות המלונאיים וכל מלצרית הפכה, למשל, לדיילת. לאלה שנענו לאתגר ניתנה אפשרות לבחור את היקף המשרה ואת שעות העבודה במסגרת המכסה המוסכמת. הם התחייבו לרוטציה בתפקידים שונים – שטיפת כלים, ניקוי חדרים, מלצרות ואפילו שירות בדלפק הבר והדרכה

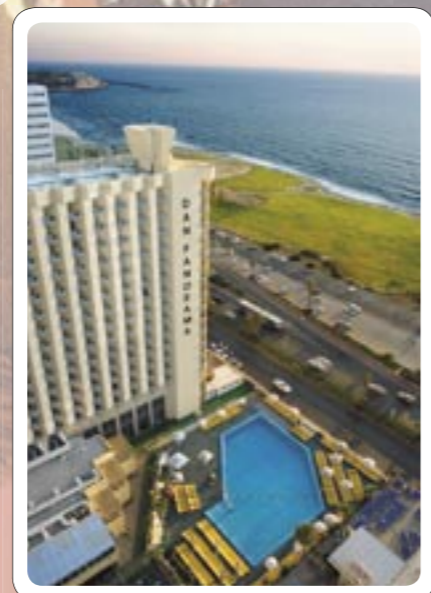
אנשי הרשת הזאת נואשו מהמלון ומסיכויי ההצלחה שלו כעבור שנתיים, ואז מכרו אותו הבעלים לחברת "לנדקו", ששינתה את שם המלון ל**לאסטוריה** והעבירה את ניהולו לידי רשת "מלונות בזל". ההפסדים הוסיפו להצטבר, וכתוצאה מכך ומקריסתה של חברת "לנדקו" רכשה רשת "מלונות דן" את המלון במחיר מציאה, ב-1985, והחלה בשיפוץ. ויקטור ששון, שהיה עד אז מנכ"ל "מלון דן תל-אביב", הופקד על הפעילות הזאת ועל ניהול המלון לאחר מכן (עד 1994). עם חנוכת המלון המחודש (שהיה עתה הגדול ביותר ברשת), במאי 1986, שונה שמו ל**דן פנורמה תל-אביב**. חלק נכבד ממאמצי השיווק הופנה לקהילה העסקית; בקומות מיוחדות של המלון זומנו לאנשי הקהילה הזאת חדרי ישיבות, שירותי מחשב (שעדיין לא היו נפוצים), פקס וטלקס ואפילו כוח אדם מיומן בעבודה משרדית. כן הוסדרו שירותי הסעות למרכזי הביילוי של תל-אביב ויפו והובטחה רמה גסטרונומית גבוהה. מאמצי שיווק אחרים הופנו לעולם הבידור, תוך הדגשה של הבידוד שהמלון יכול לספק לאורחים ידוענים. במקביל לכל אלה הוחל לקיים אירועים שונים מסביב לבריכת השחייה ובאולמות הרבים של המלון, בכלל זה בטרקלין "כרמל" המפואר בקומת הגג, שקירותיו השקופים מספקים לאורחים פנורמה של גוש דן. לכל אלה הצטרפו הפיתוח של האזור (שהקצב שלו גבר) והשלמת הטיילת התל-אביבית עד אזור הדולפינריום מול המלון, שהפחיתו את בידודו של המלון ויצרו את האפשרות לשווק גם כמלון נופש. ב-1987 עבר המלון לראשונה מהפסד לרווח תפעולי ומגמה זו שוב לא התהפכה על פיה.

חודשים אחדים לאחר חנוכת "דן פנורמה תל-אביב" נחנך גם **דן פנורמה חיפה**, בשדרות הנשיא 107, בהמשך להיסטוריה קצרה יותר. ראשית מעשה הייתה מבחינות רבות ב-1964, כאשר האדריכל הברזילאי הנועד אוסקר נימאייר הגיע לארץ בהזמנתו של יקותיאל פדרמן והעלה רעיונות שונים בנוגע לעיצוב האורבני של חיפה. בכלל זה הייתה הצעתו להקים מגדל בן שלושים קומות ובו מלון ברמה גבוהה. אחר כך עברה התכנית הזאת כמה שינויים בברכתו של ראש העירייה אבא חושי, ובסופו של דבר, לאחר מותו של חושי ולאחר שורה של גלגולים במבוכי התכנון והרישוי, נפתח מבצע מורכב שבו הקימה רשת "מלונות דן", בהתאם לתכנון ישראלי, צמד מגדלים בני עשרים ואחת קומות – האחד "מלון דן פנורמה" והאחר שהכיל דירות פאר – ולידם את מוקד הקניות הגדול "מרכז פנורמה". טיילת אבן חיברה את התשלובת הזאת עם **מלון דן כרמל** הסמוך (בשדרות הנשיא 85). ב"מלון דן פנורמה חיפה" היו 263 חדרים, והוא

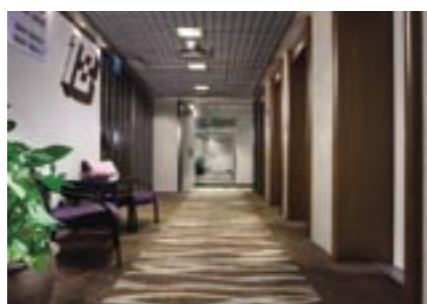
"מלון דן פנורמה"
בתל-אביב, מהפך
ב"סיטי". צילום: ארכיון
מלונות דן

משכנות העוני של מנשיה למרכז העסקים העירוני הראשי (ה"סיטי") של תל-אביב. באזור הזה, שסופח לתל-אביב רק אחרי קום המדינה, שכן כנזכר בדפים קודמים **מלון יפה נוף** של שלמה פיינגולד, שהוקם בראשית המאה ה-20 ופעל כמעט עד פרוץ מלחמת העולם הראשונה. עכשיו נכללו בתכנית ה"סיטי" כמה מלונות, כמתבקש מטבע הדברים, אבל הקמתם ומימוש התכנית כולה השתהו לאורך שנים. כך קרה שהמלון הראשון באזור נפתח רק ב-1979. זה היה **מלון לרום**, שנועד להיות מלון העסקים של ה"סיטי" בעקבות המגדלים הראשונים שצאו בשטח. היו אף מי שדימו אותו למלון של "מרכז הסחר העולמי" שהוקם בראשית שנות השבעים בניו-יורק. הבעלות של מלון זה הייתה בידי קבוצה של 600 משקיעים יהודים לא-ישראלים. בראשה עמד איגנץ בוביס, איל מקרקעין שפעל בפרנקפורט והיה חבר הפרלמנט המערב-גרמני מטעם המפלגה הדמוקרטית החופשית (ואף שקל להתמודד על נשיאות הרפובליקה), אחד מראשי הקהילה היהודית במערב גרמניה ונשיא הקונגרס היהודי האירופי. הם הסתייעו במענק נדיב שגייסו מהממשלה המערב-גרמנית במסגרת התכנית שלה לסיוע למדינות מתפתחות. המלון שהקימו התנשא לגובה שמונה-עשרה קומות ובהן 504 חדרים נשקפים אל הים, ובין שאר האטרקציות שזימן לאורחיו הייתה בריכת שחייה אולימפית. ניהולו הופקד בידי החברה הישראלית "לרום", שעוד ידובר בה, ובמהרה התגלה כמשימה לא פשוטה. פיתוח האזור התמהמה, העסקים העירוניים הגדולים הוסיפו להתרכז במקומות אחרים, התחבורה הציבורית התגלתה כלקויה – והמלון החדש שילם את מלוא המחיר. וכך קבע לימים איש התיירות הוותיק מאיר דה שליט: "הידרדרות המלון הייתה תוצאה של העדר תכנון ארוך-טווח, הבטחות שלא מומשו וחלומות שווא של יזמים שביקשו קיצורי דרך והשקיעו במלון כאמצעי לעשיית רווחים קלים ומהירים". במקום הרווחים האלה נרשם בתום השנה הראשונה להפעלת המלון הפסד של חצי מיליון דולר, שגרם לבעלים להעביר את ניהולו לידי רשת "הייאט" העולמית (שביצעה אגב כך את כניסתה הראשונה לישראל וגם שינתה את שם המלון ל**הייאט**).

לובי "מלון דן פנורמה".
צילום: אורי אקרמן,
ארכיון מלונות דן

שתי תמונות: "מלון דן פנורמה" בתל-אביב, לשעבר "מלון אסטוריה". צילום: אורי אקרמן, ארכיון מלונות דן

בר ב"מלון דן פנורמה"
בחיפה. צילום: אורי
אקרמן, ארכיון מלונות
דן

"מלון דן פנורמה"
בחיפה, תמונות מאזורי
המלון השונים. צילום:
ארכיון מלונות דן

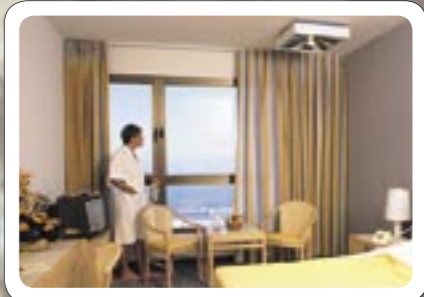
נוף חיפה משתקף
מחדר ב"מלון דן
פנורמה" בחיפה.
צילום: אורי אקרמן,
ארכיון מלונות דן

היה הראשון ממלונות הרשת שמוחשב במלואו. בראשית התכנון נקבע שימשש לנופש ולאנשי עסקים ויהיה ברמה של ארבעה כוכבים, כדי שלא יתחרה ב"אחיו הבכור". אך במהלך הבנייה שודרג המלון לרמה של חמישה כוכבים, ולכן התעורר צורך דוחק בתיאום הפעילות של שני המלונות. התיאום התבסס בעיקרו על הפניה של הלקוחות המכובדים ל"דן כרמל" ואילו צעירים יותר ואלה הזקוקים לשירותים עסקיים הופנו ל"דן פנורמה" (שגם צויד כנדרש לפעילות עסקית שוטפת). אחד הביטויים לכך ניתן כל אימת שאחת האוניות של הצי השישי האמריקאי מטילה עוגן בנמל חיפה. הקצינים הבכירים מתאכסנים בהזדמנויות כאלה ב"דן כרמל", ואילו "דן פנורמה" קולט את הקצינים בדרגות הנמוכות.

בריכת השחייה של "מלון דן פנורמה" בתל-אביב. צילום: ארכיון מלונות דן למעלה: החזית המערבית של "מלון דן תל-אביב" בעיצובו של יעקב אגס. צילום: ארכיון מלונות דן

ברקע: "מלון דן פנורמה" בחיפה, פעילות מתואמת עם "האח הבכור", "מלון דן כרמל". צילום: ארכיון מלונות דן מימין: חדר ב"מלון דן פנורמה" בחיפה. צילום: ארכיון מלונות דן

חדר ב"מלון המלך שלמה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

"מלון המלך שלמה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

לרום" באזור ה"סיטי" וב-1976 שוכנעו בוביס ועמיתיו כי אין טעם והיגיון עסקי בקיומם של שני מלונות "לרום" בתל-אביב. בעידודו הנמרץ של שר התיירות דאז משה קול, הם העבירו את ניהול המלון ברחוב הירקון לרשת "שרתון". עם פתיחתו, ב-1977, שב והופיע **מלון שרתון תל-אביב** על המפה ותפס את מקומו בין המלונות היוקרתיים של העיר. לאורחיו שאינם מסתפקים בהידור ובפאר הרגיל של "שרתון" מוצעים גם קומות ברמת "5 קלאב" ואגף המכונה **מגדלי שרתון** (Sheraton Towers),

לובי "מלון המלך שלמה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

המוגדר כ"מלון בתוך מלון". לאגף זה יש אזור קבלה מיוחד ולרשות לקוחותיו עומדים, בין השאר, חדרי ישיבות פרטיים ושירותי באטלר. כצפוי, יש במלון גם מרכז לפעילות אינטנסיבית של אנשי עסקים, חנויות מהודרות, מסעדות יוקרה, מועדון לילה, אולמות אירועים ומתקנים ספורטיביים ברמה גבוהה. עם זאת, המלון פונה גם לקהל הישראלי ומקיים למענו מבצעי שיווק מיוחדים.

"מלון שרתון" אחר פעל בשנות השמונים הראשונות בירושלים, תחת השם **שרתון המלך שלמה**. בעלי המלון הזה, ציון וכרמל לוי מלוס אנג'לס, החלו בהקמתו ב-1968 ברחוב המלך דוד 32, במרחק קצר מ"מלון המלך דוד". אבל בעיות ביורוקרטיות ודרישה להנמכת המבנה, כדי למנוע פגיעה בנוף האזור הסמוך לעיר העתיקה, גרמו להתמשכות בנייה על פני שנים-עשרה שנה. כך קרה שהמלון נפתח רק במאי 1981. בראשיתו היו בו ארבע-עשרה קומות ובהן 154 חדרים וסוויטות ברמה של חמישה כוכבים. לכאורה היה זה מלון קטן ביחס למקובל ברשת "שרתון", אבל בשעת מעשה לא נמצאה לרשת זו דרך אחרת לקשור את שמה עם ירושלים.

הנוף הנשקף מהחלונות המזרחיים של "מלון המלך שלמה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

במקביל להקמה ולפתיחה של שני מלונות "דן פנורמה" בוצעה גם מתיחת פנים ל"מלון דן תל-אביב", במגמה להעלותו לדרגת חמישה כוכבים דה לוקס (שהוענקה עד אז רק ל"מלון המלך דוד" בירושלים ולמתחרה העיקרי של המלון המשופץ - **מלון הילטון תל-אביב**). שיפוץ זה נמשך שנתיים (1985-1987), מבלי שהמלון עצמו הושבת, לא פסח על שום חדר וכלל החלפה של כל הצנרת. אגב כך צומצם מספרם של חדרי המלון מ-320 ל-290, 84 חדרים הוגדלו על חשבון המרפסות, ומספר הסוויטות הוגדל. לכך נוסף עיצוב מחודש של חזית המלון הפונה לים שבוצע כפסל סביבתי בידי האמן יעקב אגם.

"מלון בתוך מלון"

בראשית שנות השבעים נותק כזכור הקשר בין רשת "שרתון" ובין המלון ששכן בקרבת נמל תל-אביב ונשא את שמה. יציאת הרשת מישראל נמנעה אז בעקבות ההקמה של רשת ישראלית חדשה. ב-1969 הקימה "אל על" חברה-בת למפעלי תיירות ושירותי תעופה בשם תש"ת, וכעבור שלוש שנים הקימה חברה זו חברה-בת משלה בשם "לרום", כדי לנהל רשת מלונות שימשו את נוסעי "אל על" הרוכשים חבילות תיור בישראל. הקמת המלונות עצמם החלה באותה תקופה. **מלון לרום** הראשון נפתח ב-1974 בחוף אלמוג באילת. בעליו היו חברת חוף אלמוג ומשפחת עפרון (שהחזיקה, כך סופר, בהבטחה של דוד בן-גוריון לקבל שטח בנייה באזור), וניהולו הוטל על רפי שדה, שהיה אז בן 28. במלון הזה היו 310 חדרים, ברמה של ארבעה כוכבים, ובעת הפתיחה נכתב כי מלון זה "אינו מלון רגיל שבו מוקצה תפקיד ראשי ללובי ולבר. במרכז העניינים עומדים ספורט ובייחוד ספורט תת-ימי. בהתאם לכך מצפה המלון, נוסף לקהל הרחב, גם לביקורים של אורחים 'מפונקים' ויוצאי דופן'. ... מרכז הצלילה הוא אחד מהגדולים בעולם".

הבא בתור היה **מלון לרום תל-אביב**, ברחוב הירקון 115, על השטח שבו ניצב לפני כן "הבית האדום" המפורסם (ששימש מוסדות הסתדרותיים שונים וגם את המפקדה הארצית והמטכ"ל של ההגנה עד הקמת המדינה). המלון הזה נבנה ביוזמת קבוצתו של איגנץ בוביס, שכבר הזכרה לעיל. בנייתו נמשכה ארבע שנים ובסופו של דבר היו בו עשרים ושתיים קומות, 315 חדרים ו-32 סוויטות ברמה של חמישה כוכבים. בינתיים הוחל כאמור גם בהקמת "מלון

"מלון שרתון תל-אביב" בראשית שנות השבעים. צילום: באדיבות המלון

סם רוטברג נואם בארוחה של משקיעי הבונדס ב"מלון לרום" באילת, 1975. צילום: משה מילנר

כעבור עשור נוצר קשר בינה ובין "מלון פלאזה" בעיר, קשריה עם המלון נותקו ומאז מדובר ב"מלון המלך שלמה". בין לבין, ב-1985, עבר מלון זה לבעלות משפחת לוזון. כיום יש בו 148 חדרים וסוויטות, ורמת הכשרות הגבוהה שלו, יחד עם קיומן של שעות רחצה נפרדות לגברים ולנשים בבריכת המלון (לצד שעות משותפות), מעידה על פנייתו לקהל דתי.

כאן ראוי להזכיר מלונאי נוסף שפעל בירושלים ונקרא גם הוא ציון לוי. לזכותו נזקפו **מלון אייל** בן 71 החדרים, שהוקם ב-1973 ברחוב שמאי 21, ו**מלון כיכר ציון** בן 117 החדרים שנפתח ב-1987 ברחוב שמאי 13. מלונאי זה החזיק במרוצת הזמן גם ב**מלון קומודור** בתל-אביב, שהיה לימים **למלון דיזנגוף סנטר**.

מאילת לירושלים

אשר לרשת "לרום", המלון האילתי שלה הועבר ב-1979 לידי "מועדון הים התיכון" ושמו שונה ל**לקלאב מד**. שלוש שנים לאחר מכן נפתח מלון שנשא את שמה של הרשת ברחוב ז'בוטינסקי 3 בירושלים, מצפון-מערב ל**גן הפעמון**, וסמוך לטחנת הרוח של מונטיפיורי ולמשכנות שאננים. בעלי המלון הזה היו אנשי עסקים ישראלים ומשקיעים יהודים מחו"ל, שהבולט ביניהם היה ז'אק ששון. חברת "לרום", שהקדימה וחכרה את השטח (שנודע כחלק ממתחם עומרריה) ממינהל מקרקעי ישראל, קיבלה את הניהול בחוזה לטווח ארוך. האדריכל יעקב רכטר, שתכנן את המלון, הציב במרכזו חצר-לובי ייחודית. אליה נוספו 283 חדרים וסוויטות ברמת חמישה כוכבים ולימים חמישה כוכבים דה לוקס. כן הוקמו במלון מתחם גדול לאירועים וכינוסים (שאפשר לקלוט בו עד אלף משתתפים), טרקלין עסקי, מסעדות יוקרתיות. מרכז כושר וספא. בתחילה נתקל המלון בבעיות שיווק אבל אלה נפתרו לקראת שנות התשעים. בעשור זה הצליחו מנהלי "לרום" לשבור את המונופול של "מלון המלך דוד" על אירוח אח"מים בביקורים רשמיים ולזכות בנתח מפלח הפעילות הזה על כל היוקרה והפרסום הנלווים אליו. בין האורחים הראשונים מסוג זה היו, על פי סדר כרונולוגי מזכיר המדינה האמריקאי וורן קריסטופר, מלכת הולנד ביאטריקס, סגן נשיא ארצות-הברית אל גור והנשיא ביל קלינטון. באוקטובר 2000 תמה ההתקשרות בין חברת "לרום" ובעלי המלון, והשם שונה ל**מלון ענבל** – לציון הסמיכות לגן הפעמון.

בחרומי ירושלים

התמורות שהתחוללו בעקבות מלחמת ששת הימים הניעו את רשת "הילטון" העולמית להתחיל לפעול גם בירושלים. מי ששכנע אותה לבצע את הצעד הזה הייתה קבוצת משקיעים מארצות-הברית, בראשותו של איש העסקים אברהם פיינברג (שנודע בין השאר בפעילותו להברחת אמצעי לוחמה לישראל במלחמת העצמאות, בתרומותיו למכון ויצמן, בהשפעתו הרבה על הנשיא ג'ון פ' קנדי – שסייעה לריכוך התנגדותו לכור הגרעיני הישראלי בדימונה, וכן כמי שהביא לארץ את חברת "קוקה קולה"). בתחילה דובר על הקמתו של **הילטון** הירושלמי בגיא בן הינום, אל מול העיר העתיקה, אך התכנית הזאת סוכלה לנוכח הפגיעה הצפויה

שתי תמונות למטה ולמעלה: "מלון לרום" בירושלים, לימים "מלון ענבל". צילום: באדיבות המלון

חושב שיתופי וירושלים

באפריל 1983 נחנך **מרכז הנופש הכפרי נווה-אילן שערי ירושלים**, מלון דו-קומתי בן שמונים חדרים (עשרים מותאמים לשהות ארוכה) בחמישה אגפים, ברמת שלושה כוכבים, וכן בריכת שחייה מחוממת ומקורה. באותה תקופה עדיין דובר בקיבוצים ובמושבים על בתי הארחה, אבל בנווה-אילן הוחלט לברוח מהשם הזה, "שמעורר אסוציאציה של קופת חולים", כדברי המנכ"ל צור שפי ערב הפתיחה. לכך נוספה כוונה "למכור" לאורחים שני רכיבים ייחודיים – מושב שיתופי וירושלים. ההפעלה נועדה להתבסס על עבודה עצמית של שישים חברי נווה-אילן דאז, שהיה מושב שיתופי בהרכב ייחודי: שני שלישים עולים מארצות אנגלו-סקסיות, עשרה אחוזים דתיים (מחסידי חב"ד ועד קונסרבטיבים), רוב החברים אקדמאים ובעלי מקצועות חופשיים. ב-2002 צורף המלון הזה לרשת "שלום פלאזה" של משפחת סיאנס והורחב ל-160 חדרים, ומאז 2007 הוא נקרא כמו שאר מלונות הרשת – **מלון סי הוטל**.

"מלון הילטון" בירושלים, לימים "מלון קראון פלזה".
צילום: ורנר בראון, באדיבות המלון

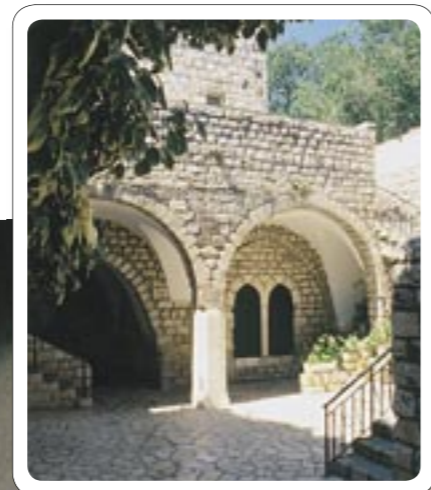
בראשית שנות התשעים עברה רשת "הילטון" העולמית לשליטתו של איש העסקים היהודי-בריטי סיריל שטיין, שהיה מעורב בפרויקט ממילא בקרבת העיר העתיקה ותכנן הקמה של מלון חדש במסגרת הפרויקט. על הרקע הזה נותק הקשר של המלון הישן עם רשת "הילטון" ובעליו מכרו אותו לאיש העסקים היהודי-מקסיקני מרקוס כץ. ב-1993 עבר המלון מידי לידי חברת "אפריקה-ישראל", שהחזיקה בזיכיון הישראלי למותג "הולידיי אין". שם המלון הוסב בהתאם לכך וכעבור זמן מה ניתן לו השם **קראון פלז'ה**, מותג יוקרתי יותר של "הולידיי אין".

לובי "מלון הילטון" בירושלים, לימים "מלון קראון פלז'ה". צילום: שוקי קוק

"נוח למדי בשביל כלא טורקי"

חברת "מלונות נופש ישראל" (ובקיצור מנ"י או IRH) הוקמה ב-1971 אבל יסודותיה הונחו כבר בראשית שנות השישים, עם כניסתה של חברת "הכשרת היישוב" לענף המלונאות. כנזכר בדפים קודמים, חברה זו קיבלה בעסקה של חילופי מניות עם חברת "אפריקה-ישראל" את הבעלות על **מלון גלי כנרת** בטבריה וגם רכשה באותה תקופה חלק נכבד מן המניות של **מלון השרון** בהרצליה. בעיצומה של מלחמת ששת הימים, סיפרה לוטה אייזנברג כעבור שנים רבות, היא דנה עם ראשי "הכשרת היישוב" בהקמת מלון של החברה בירושלים, אבל התוצאה המעשית של אותו דיון הייתה החלטה על הקמת מלון בצפת – בשטח שכבר היה בבעלות החברה. זה היה **מלון רימונים**, שהוקם כפי שהתברר בדיעבד (וכמתואר בפרק "הח'אנים הממלוכיים") על חורבותיו

בנוף היחיד במינו. גם החלופה שנמצאה עוררה טענות קשות, על רקע דומה. מקומו של המלון החדש נקבע עתה בראש גבעת רם ליד בנייני האומה, מה שעמד לעשות אותו לתוואי הבולט ביותר בקו הרקיע של עיר הבירה. אבן הפינה הונחה באוגוסט 1970, אבל זמן קצר לאחר מכן התגלתה שורה של מערות תת-קרקעיות בשטח שנועד לבניית המלון, וכתוצאה מכך התעוררו בעיות כבדות שהצריכו התאמות שונות ועיכבו וסיבכו את המשך העבודה. בחלק מהמערות האמורות אפשר לצפות עד עצם היום הזה מבעד לרצפת זכוכית במלון. המלאכה הושלמה והמלון נחנך רק בדצמבר 1975. בהתאם לתכנון של האדריכלים יעקב רכטר ומשה זרחי ולעיצוב הפנים של דורה גד הוקם בניין בן עשרים ואחת קומות בגובה 95 מטר ובו 397 חדרים וסוויטות. בניין זה נחשב לגבוה ביותר בירושלים, נראה כמעט מכל מקום בעיר ובולט לעיני כל מי שמגיע אליה ממערב. סימני ההיכר המובהקים שלו היו ונותרו צבעו הלבן ומוטיב הקשת המתועשת המופיע בכל החדרים בכל החזיתות. מגגו, נכתב לקראת הפתיחה, "נשקף מראה מרהיב עין: במזרח ים המלח ומדבר יהודה ובמערב עמק השרון וחופי הים התיכון". עם חנוכתו באמצע שנות השבעים היה זה המלון המודרני ביותר בארץ. היו בו, בין השאר, סאונה, ארבע מסעדות, 24 חנויות והמעליות המהירות ביותר בארץ, שעשו את כל הדרך עד לגג ב-52 שניות. לאלה נוספו יצירות של האמנים דני קרוון, יעקב אגם וציונה שמשי. הנחת היסוד הייתה שמקומו של המלון ליד בנייני האומה ובקרבת קריית הממשלה ומשכן הכנסת יבטיח לו לקוחות רבים מבין הבאים לכינוסים, לקונגרסים, לתערוכות ולירידים בינלאומיים, וכן מקרב האורחים הרשמיים וצמרת הממסד הישראלי. החיסרון הגדול של המקום היה הריחוק מהעיר העתיקה, מוקד המשיכה העיקרי של רוב המבקרים בירושלים. בתקופות דלות באירועים גדולים בבנייני האומה הייתה הנהלת המלון צריכה לחפש קהלי יעד מסוגים שונים וגם לדאוג להסעות של האורחים לעיר העתיקה וחזרה פעמים אחדות ביום. ובכל זאת לא פסקה התחרות על הבכורה בין המלון לבין "מלון המלך דוד".

מלון "רות רימונים" בצפת: הראשית הייתה ח'אן צאפד. צילום: באדיבות המלון

שתי תמונות: הלובי של
"מלון סיני" בתל-אביב,
לפני השריפה. צילום:
באדיבות מלון סיני

"מלון מטרופוליטן"
בתל-אביב, לשעבר
"מלון סיני". באדיבות
המלון

שני המלונות האחרים של מנ"י היו **מלון סיני** בתל-אביב ו**מלון גלי אילת** באילת. הראשון מביניהם נפתח ב-1974 בקרן הרחובות טרומפלדור ובן-יהודה ומנה 260 חדרים בארבע-עשרה קומות. בעקבות שרפה בשנות השמונים, בוצע במלון זה שיפוץ נרחב, שכלל הוספה של שתי קומות, וב-1994 שונה שמו ל**מלון מטרופוליטן** – מלון עסקים בן שש-עשרה קומות ובהן 250 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים, בבעלותן של משפחות מוסקוביץ וגרטלר. המלון השני נפתח ב-1983 בקרבת **מלון נפטון** (וישתבח לימים בהיותו "במרחק קצרצר" מהקניון "מול הים"). ב-2003 עבר לידי חברת "אילת אין". כיום הוא מונה 107 חדרים ונקרא **מלון סי סייד**.

כל המלונות הללו חוברו באמצע שנות השבעים, באמצעות חברת מנ"י וביוזמתו של עוזי ורנר, לרשת ההזמנות הגרמנית הבינלאומית "שטייגנברגר רזרווישן סרוויס". חברת מנ"י עצמה לבשה צורה חדשה בשנות התשעים, בעקבות ההפרטה של חברת "הכשרת היישוב" ומכירתה למשפחת נמרודי, ופעילותה הועברה לרשת "רימונים".

ב"בזל" נולדה "רשת אטלס"

רשת **מלונות בזל** החלה את דרכה במלון אחד, שנפתח כמעט שלא במתכוון ב-1968. לנוכח הגיאותות בתיירות והגברת התמיכה הממשלתית בבניית מלונות, הסב אז הקבלן מאיר שפיגל בניין משרדים שהקים ברחוב הירקון 156 בתל-אביב למלון שקיבל את השם "בזל" – כהצהרת כוונות לנהלו בסגנון שווייצרי. למימוש הכוונות האלה גויס לסלי אדלר, בוגר בית-הספר למלונאות בלזאן, שהספיק לפני כן לשמש בתפקידים שונים ברשת "מלונות דן" ולהיות סמנכ"ל **מלון אויה**. אסתר בר-דוד, מוותיקות **מלון קליה** בצפון ים המלח בשנים שקדמו להקמת המדינה, מונתה לסגניתו. המלון החדש התנשא לגובה חמש קומות ומנה 116 חדרים ברמת

"מלון רימונים נפטון"
המחודש באילת.
צילום: באדיבות רשת
מלונות רימונים

של ח'אן צאפד העתיק. לוטה אייזנברג, שנקראה לסייע בהרצתו לקראת הפתיחה ב-1971, זכרה כי בתחילה היו במלון הזה תשעה חדרים, וזוג אורחים ששהה באחד מהם פסק: "נוח למדי בשביל כלא טורקי". במרוצת הזמן גדל מספר החדרים ורמת הנוחות עלתה וכיום מדובר במלון בוטיק בן 77 חדרים ברמת חמישה כוכבים. בסמוך לחנוכת "מלון רימונים" הוחלט ב"הכשרת היישוב" לרכז את עסקי המלונאות בחברה מיוחדת – היא חברת מנ"י – ולהעמיד בראשה את עוזי ורנר. בתקופה זו כבר החלה הפעילות לקראת צירופו של מלון חדש לחברה – באילת. תחילה דובר בבניית מלון חדש אבל במהרה הוחלפה המחשבה הזאת ברכישתו של **מלון נפטון**, שנחנך בינואר 1969 בקצה המערבי של החוף הצפוני. מקימו היה עולה מצרפת, אימרה כהן-סקלי, ובתחילה היו בו 55 חדרים ברמה שנחשבה באילת דאז למפוארת; ב-1970 נוספו עוד 45 חדרים ונבנתה בריכת שחייה – השלישית

באילת – ושיעורי התפוסה היו נאים. עם זאת, לוטה אייזנברג, שנקראה להריץ גם את המלון הזה לאחר שמנ"י רכשה אותו, סיפרה כי התחזוקה הייתה ירודה והמלון נזקק לשיפוץ נרחב. כוח-האדם שאותו גייסה לוטה אייזנברג להפעלת המלון בראשית שנות השבעים התבסס לדבריה בעיקר על ה"היפיס" שבאו לתפוס שלוה באילת וגם להרוויח מעט כסף להמשך מסעותיהם. באחד הימים גילתה לתדהמתה כי המלון ריק כמעט מעובדים ואז התברר לה שמשטרת אילת פשטה בלילה על משכנות ה"היפיס" ולא נותר לה אלא להמתין עד שהעובדים הנעדרים ישוחררו מתאי המעצר. לימים התמסדו סדרי העבודה ב"נפטון" וגם בוצעו בו הרחבות ושיפוצים. בכלל אלה היה שיפוץ שהושלם בסוף 2006 ובעקבותיו נותר מהמקור רק המבנה החיצוני המדורג. כיום זהו מלון בן 278 חדרים וסוויטות, הפונים כולם לים, ברמת חמישה כוכבים, תחת השם **רימונים נפטון**.

שתי תמונות תחתונות:
חדר האוכל והלובי
ב"מלון נפטון" באילת.
צילום: באדיבות רשת
מלונות רימונים

כוכבים, ברחוב מאפו 9 בתל-אביב. המלון שנבנה על-ידי משקיעים יהודים מדרום-אמריקה בראשות משפחת אדלשטיין. המלון הבא בניהולה של הרשת היה **מלון טל התל-אביב**, שנפתח ב-1978 ברחוב הירקון 287. היו בו אחת-עשרה קומות ו-120 חדרים ברמה של ארבעה כוכבים, וניהולו הופקד בידי דני ליפמן, בחור צעיר שהחל

"מלון סיטי" בתל-אביב.
צילום: באדיבות רשת
מלונות אטלס

שתי תמונות:
חדר ב"מלון בזל" וחדר
האוכל במלון. צילום:
באדיבות רשת מלונות
אטלס

לובי "מלון בזל" ברחוב
הירקון בתל-אביב.
צילום: פרי-אור

חדר האוכל ב"מלון
בזל" ברחוב הירקון
בתל-אביב. צילום:
באדיבות רשת מלונות
אטלס
למטה: "מלון טל"
בתל-אביב. צילום:
באדיבות רשת מלונות
אטלס

את דרכו המלונאית כפקיד קבלה ב"מלון בזל" ונעשה במהרה ליד ימינו של המנכ"ל לסלי אדלר. ליפמן יזם, בין השאר, שימוש דו-תכליתי בחלק מהחדרים – הסבה מהירה מחדר ישיבות לחדר שינה וחזר חלילה. לימים ייאמר על המלון הזה שהוא שוכן "בלב אזור הפאבים וחיי הלילה של תל-אביב, בסמוך למסעדות המצוינות והנמל השוקק חיים", וכי בשעות היום אפשר "לרדת ממנו בכפכים להשתזף בחוף מציצים [הוא חוף שרתון]". מטבע הדברים, המסגרת המשותפת של שלושת המלונות האמורים – כולם בקרבת מקום בתל-אביב וכולם באותו סדר-גודל – אפשרה ניהול יעיל וחסכוני שלהם.

ארבעה כוכבים. תכליתו הוגדרה כאירוח תיירים ואנשי עסקים כאחד, ושנותיו הראשונות עברו בסימן של הצלחה ניכרת; רצועת החוף התל-אביבית הייתה עדיין נקייה מרוב המלונות הגדולים שצצו בה לאחר מכן, ו"מלון בזל" בלט בה יותר משאר המלונות בדרגתו. מיד עם פתיחת המלון הוקמה חברת הניהול "מלונות בזל" בבעלותו של מאיר שפיגל, שהתנגד להרחבת פעילותה. אדלר ניהל אותה ואת המלון כאחת. המצב השתנה ב-1977, כאשר הקבלן אהרן רובינשטיין רכש את מחצית המלון וחברת הניהול. בהמשך לכך קיבלה החברה את הניהול של **מלון סיטי** שנפתח באותה שנה – מלון בן 96 חדרים ברמת שלושה

"מלון בזל" בתל-אביב.
צילום: פרי-אור

חדר האוכל ב"מלון בזל" בתל-אביב בשנות ה-70.
צילום: באדיבות רשת מלונות אטלס

"מלון מגדל הכנסת"
בירושלים, לימים
"שרתון פור פוינטס"
והיום "לאונדרו אין".
צילום: באדיבות המלון

המלון הבא שהועבר לניהול רשת "מלונות בזל", בסוף העשור, היה **מלון טירת בת-שבע** בירושלים. מלון זה נפתח בפברואר 1969 ברחוב המלך ג'ורג' 74 (או שמואל הנגיד 29), בבעלות מרדכי בן-חיים. היו בו שבעים חדרים בשבע קומות. הרשת שכרה אותו לחמש שנים אך החזירה את המפתחות כעבור שלוש שנים בקירוב בשל סכסוך עם הבעלים. כמעט במקביל לשכירה של "טירת בת-שבע" שכרה רשת "מלונות בזל" את **מלון מגדל אילון** בירושלים מידי האחים אילון שעמדו בעצם בנייתו. מלון זה, ברחוב בן יהודה 34, מנה 120 חדרים והופעל עד 1985. אז נהפך לבניין משרדים בגלל קשיי נזילות של הבעלים. מלון ירושלמי אחר בבעלות האחים אילון ובניהולה של רשת "מלונות בזל" היה **מלון מגדל הכנסת**, ברחוב וילנאי 4.

היו בו 180 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים, ותכליתו הייתה, בין השאר וכנרמז משמו, למשוך גם חברי כנסת שלא רצו להתרחק ממקום עבודתם. רשת "מלונות בזל" ניהלה אותו עד שנמכר ב-1988 ליצחק תשובה. אז שונה שמו ל**מלון פרדייז ירושלים**. שינוי השם הבא התרחש באמצע שנות התשעים, כאשר קבוצת תשובה העבירה את המלון לניהולה של חברת "שרתון מוריה". עכשיו ניתן למלון השם **שרתון פור פוינטס**, על פי מותג חדש של רשת "שרתון" העולמית. במהלך הגלגול הזה שכרה חברת "מרגוע" את הקומה השמינית של המלון והפעילה אותה כמלונת נשים יולדות, לעולליהן וגם לבני זוג שרצו בכך. זו הייתה אחת הדרכים שנקטו לצורך התמודדות עם הקיצוץ בתיירות בשל האינתיפאדה השנייה. ב-2007 הועבר המלון הזה לבעלות חברת בולגרי, וחברת "שרתון מוריה" החלה להפעילו תחת השם **מגדלי קדם ירושלים**. בראשית 2008 שונה שמו פעם נוספת – ל**מלון גני מוריה**.

הרבה לפני כן, בסוף שנות השבעים, רכש אהרן רובינשטיין את כל הבעלות על חברת הניהול "מלונות בזל" (ועל "מלון בזל" עצמו) וגם את **מלון סמואל** התל-אביבי. מלון זה הועבר באורח טבעי לניהולה של הרשת ואגב כך שונה שמו ל**קונקורד**. אבל לאחר מכן, ב-1984, באה עסקה מלונאית נוספת של רובינשטיין (יחד עם שותפיו בחברת "לנדקו") שהסתיימה בכישלון מוחץ וכבר נזכרה לעיל. הייתה זו הרכישה של המלון שהקימה קבוצת איגנץ בוביס ב"סיטי" של תל-אביב. שם המלון – שהחל את דרכו כ"לרום" והפך אחר כך ל**הייאט** – שונה ל**אסטוריה**, אבל מזל הביש שלו נותר בעינו. גם הניהול של רשת "מלונות

הלובי וחדר האוכל
ב"מלון מגדל אילון"
בירושלים. צילום:
באדיבות המלון

"מלון טירת בת-שבע"
בירושלים.
צילום: זאב רדובן,
באדיבות המלון

חדר ב"מלון מגדל
אילון" בירושלים.
צילום: באדיבות המלון

"מלון מגדל אילון"
בירושלים. צילום:
באדיבות המלון

"מלון קונקורד"
בתל-אביב, לשעבר
"מלון סמואל". צילום:
באדיבות המלון

שתי תמונות למעלה:
"מלון קיסר" המחודש
באילת. צילומים:
באדיבות המלון

חדר האוכל ב"מלון
קונקורד" בתל-אביב.
צילום: באדיבות רשת
מלונות אטלס

בזל" לא חילץ את המלון הזה ממצוקותיו ומהפסדיו, וכעבור שנה לא היה מנוס ממכירתו. בהמשך לכך נאלץ רובינשטיין למכור גם את שני המלונות האחרים שלו. "מלון קונקורד" עבר לידי קבוצת אייזנברג (שהפכה אותו, כפי שכבר נזכר בדפים קודמים, לבניין מגורים יוקרתי). ואילו "מלון בזל" נמכר לחברת "פרוקרדיה" של קופת חולים מכבי. בחלק מהמלון הזה הופעלו לאחר מכן מכוון לב ומרכז החלמה לחולי לב של הקופה האמורה. החלקים האחרים הוסיפו לפעול כמלון רגיל תחת חברת הניהול "מלונות בזל". חברה זו – שהתגלמה למעשה בכישוריהם ובקשריהם של לסלי אדלר ודני ליפמן – הוסיפה לנהל גם את המלונות התל-אביביים "סיטי" ו"טל".

ב-1986 הורחבה פעילותה באמצעות הסכם ייעוץ ושיווק עם בית ההארכה של איילת השחר (שהתנתק בכך ממערך השיווק של התנועה הקיבוצית). באוקטובר 1987 נותק סופית הקשר בין אדלר וליפמן לרובינשטיין, ופסק קיומה של חברת הניהול שהייתה לכאורה בבעלותו. על מקומה הוקמה "רשת אטלס", שעוד ידובר בה. "מלון בזל", ראוי להזכיר, נמצא בבעלותה של חברת "פרוקרדיה" עד יוני 2009 ואז נמכר לרשת פתאל.

בריכת השחייה ב"מלון
קיסר" באילת. צילום:
באדיבות רשת מלונות
קיסר

לובי "מלון בזל" בתל-
אביב. צילום: באדיבות
רשת מלונות אטלס

שושלת הקיסרים

רשת מלונות נוספת של שנות השבעים והשמונים החלה גם היא במלון אחד שהקנה לה את שמה. במאי 1975 נפתח **מלון קיסר** בקרבת החוף הצפוני של אילת ("עם נוף ללגונה ולים ושפע של פעילויות", כלשון אחד הפרסומים). בעליו היו ונותרו הקבלנים הירושלמים האחים אלה. בתחילה היו בו 152 חדרים (ובהם שמונה סוויטות ושתי דירות גג) ברמת ארבעה כוכבים, וזה היה המלון הראשון באילת שהציע לאורחיו טלוויזיה בכל חדר. בעקבות ההצלחה העסקית נוסף למלון, ב-1982, אגף חדש – מגדל בן עשר קומות ובו 88 חדרים. כן נפתחו בו במרוצת הזמן מועדון לילה בשם "מיתוס" ומסעדה לא-כשרה צמודה לבריכת השחייה (המוגדרת כבריכה טרופית). זו הייתה

"ים סוף" נולד לעולם הגדול

רשת המלונות השנייה שהחלה את דרכה באילת בעידן השני של המלונאות הישראלית העתיקה במרוצת הזמן את מלוא פעילותה אל מעבר לים. ראשיתה הייתה במלון הסלע האדום הקטן שנפתח ב-1969 בחוף הצפוני ומנה 28 חדרים ברמת שלושה כוכבים. בעליו היו שני שותפים "ירוקים" בענף, אלי פפושדו ("פפו") ואהרן דקל ("דקס"), שהגיעו לאילת כמה שנים לפני כן ופיתחו אחר כך פעילות מלונאית נרחבת. לימים החליף המלון הזה בעלויות, התפרסם כמלון היחיד שמקבל אורחים מתחת גיל 18, ושימש למגורים של עובדי מלונות אחרים. אבל בשנותיו הראשונות הוא נחשב לאחד המוקדים הראשיים של החיים באילת. אחת הסיבות לכך נקשרה בפקידת הקבלה של המלון, אביה, ששבתה את לבו של פפושדו והייתה לאשתו וליד ימינו בניהול המלון. לימים נאמר עליה שהיא "עיצבה למעשה את הרוח הפרועה של

הנופש האילתי". סיבה אחרת נקשרה במועדון הלילה של המלון, שעליו ניצח הבליין ואיש הבידור משה ינוקא. הנהירה של ידוענים רבים ונופשים אחרים למועדון הלילה הזה עוררה את האמביציות של בני הזוג פפושדו להקים מלון גדול, ובשלב הראשון הם הקימו ב-1974 חברה בשם **מלונות ים סוף**.

חברה זו נערכה בשנים שלאחר מכן להקמת מלון גדול במניפת הסחף של ואדי טאבה, במרחק 400 מטר מדרום לקו הגבול הישראלי-מצרי שקדם למלחמת ששת הימים. בתקופה ההיא עדיין רווחה ההנחה שחופו המערבי של מפרץ אילת, עד שארם א-שייח', יישאר בידי ישראל בכל הסדר קבע. יתר על כן, על פי מפות שונות נפלה בעבר שגיאה בסימון קו הגבול, ואזור טאבה היה אמור להימצא מלכתחילה בתחומי ארץ-ישראל המנדטורית ולכן גם בתחומי ישראל. בהתאם לכך הוחל בהקמת המלון בסוף שנות השבעים, במקביל לניהול המשא-ומתן בין ישראל ומצרים על פינוי חצי-האי סיני וחתימת חוזה שלום. המלון נפתח בשלהי 1982 והיו בו 410 חדרים ברמת חמישה כוכבים יחד עם אטרקציות רבות ובכללן שתי בריכות שחייה ומגרש טניס. משה ינוקא מונה על פעולות הבידור שלו. זמן קצר לפני כן נרצחה אביה פפושדו

"מלון הסלע האדום" באילת, הגרעין של רשת מלונות ים סוף. צילום: באדיבות המלון

"מלון קיסר" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

"מלון קיסר פרמייר" בטבריה. צילום: באדיבות המלון

המסעדה הלא-כשרה הראשונה בארץ בתוך מלון כשר. חידוש אחר של המלון הזה התבטא בתכנית "האקשן כלול", ובה, בין השאר, פעילות ימית מסוגים שונים.

"מלון קיסר" הירושלמי נפתח ב-1984 ברחוב יפו 210. במקורו היה זה בניין מגורים שהוסב למלון בן 88 חדרים ברמת שלושה כוכבים ובכוונה להיות "מלון אינטימי באווירה אירופית בלב העיר". ב-1997 הורחב ל-150 חדרים וסוויטות, ולאחריה מצטרפים גם בריכת שחייה על הגג ומרכז עסקי. "מלון קיסר" השלישי נפתח במרס 1988 בטבריה, בצד המערבי של טיילת הכנרת. הקמתו השתתה בשל הצורך לערוך בדיקה ארכיאולוגית מדוקדקת וחפירות הצלה בשטח שקנו האחים אלה ולוודא שהבנייה לא תיכרך בשום פגיעה בחוק העתיקות. במלון זה, בן אחת-עשרה הקומות, יש 227 חדרים ברמת חמישה כוכבים, מרכז כינוסים, בריכה מחוממת ומקורה, ומרכז ספא גדול הנקרא "חמת קיסר".

ב-1998 הושלמה ההקמה של המלון הרביעי ברשת - **מלון קיסר פרימייר** בעין-בוקק - ובהמשך לכך שונו שמותיהם של כל שלושת המלונות הקודמים

ל"קיסר פרימייר". מלון זה הוקם בעזרת מענקים גדולים של האוצר ונכללו בו 300 חדרים ברמת חמישה כוכבים, מרכז כינוסים, מרחצאות (לרבות בריכה מקורה של מי ים המלח ובריכות גופרית) ומרכז לטיפול במחלות עור. ב-2007 נמכר המלון הזה לרשת "ישרוטל" והפך ל**ישרוטל ים המלח**.

שתי התמונות למטה: לובי ובריכת השחיה ב"מלון קיסר פרימייר" בים המלח, לימים "מלון ישרוטל ים המלח". צילום: באדיבות רשת מלונות קיסר

על-ידי גיסה, שלקה בהתקף טירוף, והמלון החדש קיבל את השם **אביה סונסטה**, לזכרה. התיבה השנייה בשם הזה נבעה ממחשבה מוקדמת של בני הזוג פפושדו על קידום השיווק של המלון באמצעות קשירתו לרשת המלונות האמריקנית סונסטה. בתוך כך הוקמה חברת ניהול משותפת לרשת זו ול"מלונות ים

סוף", שנקראה גם היא אביה ורפי שדה גויס לעמוד בראשה (בשנים 1982-1984). חברה זו קיבלה לניהולה, כמעט מיד עם הקמתה, לא רק את המלון בטאבה אלא גם את **מלון סונסטה ירושלים**. מלון זה, שנפתח ב-1982 ברחוב וילנאי 2, מנה 217 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. בעקבותיו בא כעבור זמן לא רב **מלון סונסטה ים המלח**, שהוקם בנווה זוהר בשותפות עם הקבלן הירושלמי מתתיהו ליפשיץ. זה היה מלון בן 200 חדרים ברמה של ארבעה כוכבים.

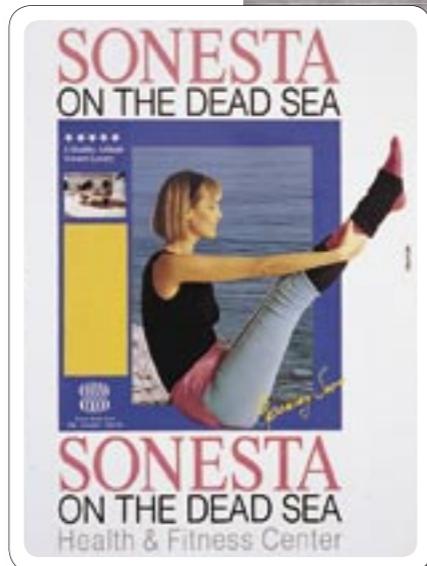
ב-1989 הוכרע סופית הוויכוח בין ממשלות ישראל ומצרים על טאבה. קו הגבול נקבע בדיוק בתוואי שהיה בתוקף עד יוני 1967 והאזור חזר לריבונות מצרית. במסגרת הסכמי הפינוי נמכר "מלון אביה סונסטה" לממשלת מצרים ונעשה **למלון הילטון טאבה**, אך נקבע שישראלים יוכלו להגיע אליו בלי לשלם אגרה במעבר הגבול. אז נפתח במלון גם קזינו, היחיד בכל חצי-האי סיני, שהגביר את האטרקטיביות שלו. בחג הסוכות תשס"ה (אוקטובר 2004) נפגע המלון קשות בפעולת טרור, נסגר לשיפוצים נרחבים ושוב נפתח כעבור שנתיים. אלי פפושדו, שכהן בשנים 1985-1990 כנשיא התאחדות המלונות והנפיק ב-1987 את חברת **מלונות ים סוף** בבורסה, החליט לאחר המכירה בטאבה לעבור לפעילות מלונאית בחו"ל. המלון הירושלמי נמכר והפך **למלון פארק פלאזה ירושלים** ולימים **למלון פארק ירושלים**, ואילו מלון סונסטה ים המלח נשאר בידי

מתתיהו ליפשיץ והפך ב-1992 **למלון נירוונה** (ובשלב מאוחר יותר, ובעקבות הרחבה ל-388 חדרים ברמת חמישה כוכבים, **למלון גולדן טוליס קלאב נירוונה**). בשנות האלפיים ניהלה חברת "מלונות ים סוף" והחזיקה עשרות מלונות ברחבי העולם, ופעילותה הישראלית הצטמצמה לקבלת זיכיון לניהול המלון התל-אביבי **פארק פלאזה אורכידאה**.

<<
עמ' 307 למעלה: "מלון סונסטה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

ברקע: "מלון אביה סונסטה" בטאבה, לימים "הילטון טאבה", 1986. צילום: הנריק נתי, לע"מ
למטה: "מלון אביה סונסטה" בטאבה, מראה מהים, 1987. צילום: יעקב סער, לע"מ

“טוטאל לוס” בעקבות רעידת אדמה

ביוני 1970 הונח המסד לרשת מלונות קטנה שירדה מן המפה ערב שנות האלפיים. המלון הראשון ברשת זו היה **מלון גני שולמית** שהוקם ברחוב הטייסים 56 באשקלון, במרחק מאתיים מטר מחוף הים. בעליו היה קבלן הבניין בצלאל מזרחי, שהיה פעיל בתחומים עסקיים שונים וקרא למלון על שם אמו. במלון זה היו 108 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, בלב גן נרחב, והוא היה הגדול ביותר בעיר. ההצלחה העסקית הייתה נאה וגברה לקראת שנות התשעים. ב-1991 נוספו למלון עוד 70 חדרים וב-1995 באו בעקבותיהם עוד תשעים חדרים. אבל כבר הרבה לפני כן החל מזרחי בהקמת שני מלונות נוספים, גם הם ברמת ארבעה כוכבים.

“מלון גני שולמית” האילתי נפתח בצד המערבי של החוף הצפוני ב-1973 והיו בו ארבע קומות ו-224 חדרים. כעבור שנתיים בקירוב הוקם “מלון גני שולמית” השלישי – בעין-בוקק, סמוך לחוף ים המלח. במלון זה היו 190 חדרים יחד עם התחלה של מרחצאות, והוא לא האריך להישאר בידי מזרחי. בראשית שנות השמונים עברה הבעלות עליו לקרן הפנסיה מבטחים וניהולו הופקד בידי רשת **מלונות מוריה**, שגם שינתה את שם המלון ל**גני מוריה**. עם התקשרותה של רשת “מלונות מוריה” לרשת “רדיסון” העולמית, בשנות התשעים, הפך המלון ל**רדיסון גני מוריה**. מאוחר יותר, כאשר נותק הקשר של “מלונות מוריה” עם רשת “רדיסון” והוקמה רשת “שרתון מוריה”, ב-1999, חזר המלון לניהולה הישיר של קרן “מבטחים” ושמו הוסב ל**גנים ים המלח**, ואחר כך ל**גני ים המלח**. בתחילת שנות האלפיים זכה לשיפוץ מקיף והיום יש בו מאתיים חדרים וסוויטות, וגם שתי בריכות מי ים מקורות, סולריום על הגג ודיסקוטק “מינוס ארבע מאות”.

מזלם של שני המלונות הראשונים ברשת “גני שולמית” איתרע באמצע שנות התשעים. מיצובו של המלון באשקלון הידרדר לאחר שהורחב בפעם השנייה. תיירות חוץ כמעט לא הגיעה אליו והתפוסה הלא גבוהה שלו התבססה בעיקרה על נופש באמצעות ועדי עובדים. המלון האילתי נפגע קשות ברעידת האדמה שפקדה את העיר בנובמבר 1995. הדברים הגיעו עד כדי כך שמחלקת ההנדסה של העירייה הוציאה צו סגירה למלון וחברת הביטוח הכירה בהיותו “טוטאל לוס”. לאחר מכן עלו הדחפורים על השטח והרסו את המלון כליל. תחתיו הקים בצלאל מזרחי מלון חדש, בן 284 חדרים, שהוכתר בשם **מלון גרנד פלאזה**. מלון זה נפתח במרס 1998. מזרחי ניסה לקשור אותו ואת המלון באשקלון לרשת העולמית “מריוט”, אך לא הסכים לקבל את דרישותיה הכספיות של רשת זו. בה בשעה היה נראה לו שרווחי המלון האילתי החדש לא יחזירו במהרה את ההשקעה בהקמתו. ב-1999 נפתח משא-ומתן בינו לבין רשת **מלונות דן** ובסוף אותה שנה רכשה רשת זו את שני המלונות והפכה אותם ל**מלון גני דן** באשקלון ול**מלון דן פנורמה** באילת.

“מלון גני שולמית” באילת, נסגר ונהרס בעקבות רעידת האדמה ב-1995.
צילום: באדיבות המלון

כלכלתה על הפוטנציאל הזה ולא על תעשייה, דיג וכיוצא באלה. בראש ובראשונה היו הממדים, שחוללו קפיצת מדרגה בתמונה האילתית - 420 חדרים וסוויטות מהודרים, ברמת חמישה כוכבים. הקומות 10-13 הוכתרו בשם "קומות המלך" ונעשו ל"מחלקה הראשונה" של המלון, המספקת אירוח אח"ם, ובכלל זה, על פי הגדרה עצמית, "חדרים מרווחים, שפע פינוקים ומרפסות שמש ענקיות, טרקלין המלך' עם נשנושים כל היום, עיתונים, אינטרנט ומרפסת ענק". אבל גם האורחים ה"רגילים" לא קופחו. בוודאי לא במישור הגסטרונומי. חדר האוכל המרכזי של המלון, "שולחן המלך", כלל וכולל מספר מוקדי הכנה והגשה שבהם מוכן האוכל לעיני הסועדים במגוון סגנונות, והמשקאות - לרבות האלכוהוליים - ללא הגבלה. לאלה נוספו כמה מסעדות, ובראשן המסעדה הצרפתית "בראסרי".

לבד מכך היו במלון, ונוספו במרוצת הזמן, שורה של אטרקציות שהתאימו אותו לאירוח המפעיל של משפחות נופשות - "הפנינג מהנה ותוסס לכל המשפחה, מגדול ועד קטן" - בסגנון שהיה מקובל עד אז בישראל רק בשלוחות של "מועדון הים התיכון". בין אלה נועד מקום מרכזי ל"ממלכת הילדים" - וכהגדרת ההנהלה, "המקום האידיאלי לילדים שרוצים לבלות כמו שהם אוהבים ו...להורים, המבקשים ליהנות מחופשה עם ילדיהם מבלי לוותר על מנוחת הצהריים". מדובר במתחם ממוזג בחלקו, ובו פינות משחקים,

<< "מלון המלך שלמה" באילת, המלון הראשון ברשת מלונות ישרוטל. צילום: באדיבות המלון

אחת החברות של שני האחים, Acorn International hotels corp, החזיקה וניהלה שנים-עשר בתי מלון בספרד, בפלמה דה מיורקה ובאיים הקנריים. חברה אחרת, סוכנות הנסיעות הסיטונאית "ספידווינג", התמחתה בחבילות תיור לספרד, לפורטוגל, למלטה ולישראל. כן נזקפה לזכותו של לואיס פעילות פילנתרופית בישראל, שהחלה בהקמת מכון לאיברים תותבים במרכז הרפואי שיבא בתל השומר (ונמשכה לימים באירוח קבוע של נכי צה"ל במלונותיו ובהקמת "קרן ישרוטל").

החברה הישראלית שהקים לואיס ב-1981 נקראה "ישרוטל" והחלה להקים את **מלון המלך שלמה** מעברה המזרחי של הלגונה באילת. המלון הזה, שנחנך באוגוסט 1984, חולל תמורות מפליגות במלונאות האילתית ולדעת רבים גם בכלל מלונאות הנופש בישראל. לואיס עצמו קבע כי עד אז לא היה ברור לפרנסי העיר ולשאר הגורמים הנוגעים בדבר איזה פוטנציאל תיירותי יש לעיר ועד כמה יש לבסס את

דיוויד לואיס (מימין) ושר התיירות אברהם שריר גוזרים את הסרט בפתיחת "מלון המלך שלמה" באילת, 1984. צילום: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

"מלון המלך שלמה" באילת, "הפנינג מהנה ותוסס לכל המשפחה". צילום: באדיבות המלון

בריכת הג'קוזי ב"מלון המלך שלמה" באילת. צילום: באדיבות המלון

שונים, ובכלל זה מקרב אמהות לילדים קטנים שזכו לזמני עבודה גמישים, מקרב סטודנטים במרכז הארץ ומקרב צעירים ערב השירות הצבאי ומיד לאחריו. במסגרת זו נרכש **מלון אייל** הסמוך, בן תשעים החדרים (שנפתח ב-1979), כדי לשמש אכסניה נוחה לעובדי "מלון המלך שלמה". כן פותחה מערכת תמריצים לעובדים מצטיינים ומתמידים ולעובדים דוברי שפות זרות, שאותותיה ניכרו בבירור עם הרחבת הרשת עד כדי העסקה של קרוב לשלוש אלפים מתושבי אילת. מצד אחר, כל העובדים ב"מלון שלמה המלך" ואחר כך גם בשאר מלונות הרשת הוחתמו על "אמנת שירות ללקוח", ששימשה בסיס ל"תעודות אחריות" של המלונות ללקוחותיהם ולהבטחת פיצוי על כל פגיעה בחוויית החופשה המושלמת.

המלון השני של רשת "ישרוטל" היה **מלון לגונה** בטיילת המלך שלמה בחוף הצפוני של אילת, שכבר נזכר לעיל. מלון זה עבר לניהול הרשת במרס 1985 (ולמים לבעלותה החלקית וב-2005 לבעלותה המלאה), והיה הראשון באילת שהופעל בשיטת "הכול כלול", ובלשון הרשת: "חופשה ללא ארנק: לאכול, לשתות, לבלות וליהנות – והכול כבר כלול במחיר. ... שלוש ארוחות ביום, משקאות קלים, חמים וחריפים, גלידות, עוגות ואפילו חטיפים, בידור ואווירה נעימה".

מאז ועד היום יש בו 256 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים, שחלקם נשקפים, כמתבקש משם המלון, ללגונה האילתית

חידושי דיוויד לואיס: בתי מלון כאתרי נופש פעיל לכל אורח. צילום: באדיבות המלון

למעלה: "מלון ריבירה קלאב".
למטה ומשמאל: "מלון לגונה". צילומים: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

משחקי מחשב ופלייסטיישן, בית בובות, מתקני שעשועים, סדנאות יצירה, מגלשת מים – והכול בהשגחת צוות מיומן. אטרקציה אחרת היא הספא היוקרתי "אספרי" המספק מגוון טיפולים מרגיעים בתשלום. ויש גם שתי בריכות שחייה מחוממות בחורף, מועדון לילה, ואולם כינוסים מרווח ומשוכלל.

במקביל לחידוש במלון עצמו היו החידושים שהביא לואיס לאילת בכל הנוגע למשאבי אנוש ולשיווק. לימים נכתב על כך במקומו "ערב ערב באילת" כי "בהתאם לתפיסה שלו הפכו בתי המלון לאתרי נופש פעיל המציעים טיפול יוצא דופן לכל אורח. לא מעט תודות לשיטות השיווק של אכול ככל יכולתך, לצוותי הבידור, למטבחים הפתוחים, ולגישה החדשנית בטיפול, פיתוח וקידום של כל עובד". ביטויים מובהקים לכך נמצאו בהפעלת הקשרים של לואיס עם סוכנויות נסיעות וחברות של טיסות שכר ברחבי אירופה, בכינון ובביסוס של חברה בת – "רד סי ספורטס" – המפעילה מועדון צלילה ושיט, טיולי מדבר ונופש אתגרי, ובהכשרה נרחבת של עובדים ברמה גבוהה. הרשת גייסה אותם מרבדים

דיוויד לואיס בסיור ג'יפים היוצא מ"מלון המלך שלמה" באילת. צילום: באדיבות המלון

כמו תחרות הטריאתלון, תחרות איש הברזל, אליפות אס"א ואליפות הטניס לסניורים. מאז 1999 גם מלון זה פועל בשיטת "הכול כלול".

ב-1987 מונה רפי שדה למנכ"ל "ישרוטל" והחל לנצח על המשך הרחבתה. ביולי 1990 נפתח המלון האילתי הרביעי

של החברה. על מקומו של "מלון אייל" הנזכר לעיל, שנהרס, הוקם **מלון ישרוטל ריביירה קלאב**. מלון זה, שהבעלות עליו נחלקה שווה בשווה בין "ישרוטל" לבין משפחת הלפרין ומשפחת וילף (הנמנות עם בעלי "מלון רנסנס" בתל-אביב), נועד להיות "מלון דירוניות שקט וסולידי למבקשים חופשה איכותית בראש שקט". יש בו, מראשיתו, 172 דירוניות נעימות (בנות חדר אחד, שניים או שלושה) בעלות מטבח מאובזר, רובן עם מרפסת או גינה. הן נבנו סביב בריכה רחבת ידיים (מחוממת בחורף), הכוללת בריכת ילדים. בתחומי המלון פועלים גם מיני-מרקט ובו שלל מוצרים (ותנור המספק דברי מאפה), ומועדון "ילדודס" המציע לילדים פעילות מודרכת ומהנה. באולם הקולנוע של המלון הזה מוקרנים סרטים איכותיים במשך כל היום, להנאתם של כל אורחי הרשת באילת. מלונות אחרים של הרשת מספקים

לאורחי "ריביירה קלאב הוטל" שירותי ספא וחוף רחצה בים.

1990 הייתה גם השנה שבה נחתם הסכם ניהול בין הרשת ובין **מלון חוות הברון** שנפתח אז במדרון המערבי של רכס זכרון יעקב, מתחת לבית ההבראה של "מבטחים" (שהיה לימים **למלון גני כרמל**). זה היה מלון בן 100 יחידות דיור מפוזרות במדרגות, בבעלותה של חברת "הרטן", שאף ניהלה אותו בחודשים הראשונים.

בתולדות "ישרוטל" נרשמו לא רק קשיי התפעול שנבעו מהפיזור של יחידותיו אלא גם מסע הפרסום הנמרץ שהביא לקריסת מרכזת הטלפונים של המושבה מרוב פניות והסתיים בשל כך בכישלון.

"מלון ישרוטל ריביירה קלאב". צילום: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

וחלקם לבריכת השחייה הגדולה של המלון. הרשת מגדירה אותו כ"אידיאלי למי שאוהבים שלווה ורוגע", אבל יש בו גם תכנית בידור עשירה, ספא "אספרי" חדיש והמאובזר, חדר כושר, ומועדון לילדים – "ילדודס", עם תכנית פעילות מלאה ומהנה.

המלון השלישי של הרשת, **מלון ישרוטל ספורט קלאב**, נפתח ביולי 1986 בחוף הצפוני של אילת, במרחק 50 מטר מקו המים. הבעלות עליו נחלקת שווה בשווה בין "ישרוטל"

ומשפחות דוניץ ורייך (השותפות גם ב"מלון רנסנס" בתל-אביב). בתחילה היו בו 225 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים, וב-1991 הוגדל מספר החדרים ל-327. כפי שהעיד השם מלכתחילה, במלון זה הושם דגש בפעילות ספורטיבית של האורחים ולשם כך נכללו בו שתי בריכות שחייה (אחת מהן אולימפית-למחצה ומחוממת בחורף), מגרשי קטרגל, כדורסל, כדורעף, סקווש, טניס, מיני גולף וחדר כושר מורחב. כן יש בו ספא חינום (עם טיפולים בתשלום) והאורחים יכולים להשתתף בפעילות ספורט ימי של הרשת הנערכת בלגונה ובים עצמו. אלמנט ספורטיבי נוסף של המלון הוא "היכל התהילה" – מוזיאון ובו צילומים, מזכרות והקרנות של רגעים גדולים בספורט הישראלי. כן הוא משמש אכסניה לאירועים ספורטיביים

תמונה למעלה במרכז ולמטה: "מלון ישרוטל ספורט קלאב", עם דגש על פעילות ספורטיבית של האורחים. צילומים: באדיבות המלון

ברכת מלון "פונדק רמון" על שפת המכתש, מצפה רמון. צילום: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

כעבור שנים אחדות העבירו אנשי "הרטן" את הניהול לחברת "עדן אין", בבעלותם, ובסוף העשור הידרדר מצבו באופן שגרם להעברתו לכונס נכסים ולסגירתו ב-2008. הרבה לפני כן, במרס 1993, פתחה רשת "ישרוטל" את "פונדק רמון" על שפת המכתש במצפה רמון. לימים סיפר לואיס שקדם לכך ביקור בעיירה, ביוזמתו של שמעון פרס, שבמהלכו התברר לו כי התקוות הגדולות שנתלו במקום היו לצערו ללא

בסיס כלכלי. "ראיתי שם את המפעלים הסגורים", נזכר לואיס, "והמראה היה עצוב. היו שם כמה בלוקים של דירות שהיו מאוכלסים חלקית והציעו לנו לקחת אותם ולהתחיל בסוג מסוים של פעילות תיירותית. לקחנו את המבנים והפכנו אותם למה שהוא היום פונדק רמון". מדובר במלון בן 96 חדרי סטודיו וסוויטות עם מטבחון מאובזר, מרוהטים בנוחות, לובי עם בר עשיר ואח בוערת (בחורף), בריכת שחייה מקורה (מחוממת בחורף), חדר כושר, סאונות וחדרי טיפולים, חדר ישיבות ואולם כינוסים. הוא מוצג כנקודת מוצא לפעילות לכל המשפחה, לצעירים שוחרי הרפתקאות ולזוגות המחפשים חוויות רומנטיות: טיולים ברגל ובג'יפים, רכיבה על גמלים ועל סוסים, ביקור בחוות האלפקות, אירוח בחאפלה בדואית, סנפלינג ועוד. כן הוא מוגדר כמלון אופניים (Bike-Hotel) הנותן מענה לצורכי הרוכבים. ומעל לכול, מלון זה עתיד לשמש בסיס לפרויקט מלונאי יוקרתי של "ישרוטל" שייקרא **כפר הנופש בראשית** ויועד "לתיירות ברמה גבוהה", כדברי לואיס. ביולי 1994 הועברה בכורת "ישרוטל" מ"מלון המלך שלמה" למלון חדש שהוקם על שפת ים סוף, מעברו המזרחי של גשר

מבוא הלגונה. זה היה **מלון ישרוטל רויאל ביץ'**, המוגדר כ"מלון הדגל" של החברה, ולעת הקמתו המלון המפואר ביותר באילת. גם הוא, בדומה ל"מלון ריביירה קלאב", בא על מקומו של מלון קודם קטן יחסית. במקרה זה דובר **במלון סאן טרופז**, שנפתח ב-1973, שימש אחר כך את "מועדון הים התיכון" והופעל בשנים 1985-1987 על-ידי רשת "ישרוטל". המלון החדש בן שש-עשרה קומות ויש בו 363 חדרים וסוויטות, הצופים כולם אל ים סוף ונחלקים לשמונה קבוצות: חדר בלוויסטה, חדר משפחתי, חדר רויאל וחדר נשיאותי, וכן סוויטה בלוויסטה, סוויטה ג'וניור, סוויטה רויאל וסוויטה נשיאותית. החדרים והסוויטות ברמה הנשיאותית נמצאים בקומות 13-16 ויוצרים מלון בתוך מלון ברמת מותרות ופינוק גבוהה במיוחד. לרשות האורחים עומדת בכל שעות היום המסעדה הראשית של המלון, "ויסטה", ואליה מצטרפות בשעות הערב

ברקע: לובי מלון "פונדק רמון". צילום: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

כמה מסעדות במלון עצמו ובטיילת שמתחתיו, הפועלות בסגנונות שונים. מכלול האטרקציות של המלון מקיף בין השאר גם שלוש בריכות שחייה עם מפלים ומנהרות ובריכת ילדים; את "ספא יערות הכרמל" המציע מגוון גדול של טיפולי גוף, עיסויים וטיפולי טיפוח ויופי, מבית היוצר של "אחוזה יערות הכרמל"; שטחי ציבור רחבי ידיים ובכללם שני טרקלינים גדולים, אחד "שקט" ואחד המוקדש לפעילות בידורית; פאב אנגלי בשם "מאנקיז" בטיילת; מועדון הילדים "ילדודס"; חנויות מהודרות וחוף ים פרטי למרגלות המלון. כן יש במלון זה מרכז כינוסים וקונגרסים, המשלב עסקים והנאות ומספק מגוון גדול של שירותים מקצועיים לעריכת כינוסים, ימי עיון, ישיבות ותערוכות, ברמה הגבוהה והאיכותית ביותר בארץ.

המלון הבא של רשת "ישרוטל" באילת נבדל מכל השאר בכמה מובנים. הוא הוקם בגלגולו הראשון הרבה לפניו, שכן בחוף אלמוג (ולא בחוף הצפוני), ונקשר בסידורי ניהול ובעלות שונים ובאחת הדמויות הדומיננטיות של המלונאות והתיירות בעיר. ראשיתו הייתה **במלון קרוואן**, שהוקם ב-1970 ועבר ב-1971 לבעלותם של גדי בן-זאב וחותרו בן-ציון ספקטור. בתחילה היו בו 36 יחידות דיור פשוטות בצריפים ששימשו בעיקר את מי שעשו את דרכם מאילת לחצי-האי סיני. אחר כך דאגו בן-זאב וספקטור להרחיבו ובן-זאב החל לפתח מסביבו יוזמות שונות. בין אלה היו מועדון הצלילה "מנטה", טיולי ג'יפים בנהיגה עצמית וגם טיסת הצ'רטר הראשונה לעיר, שהגיעה מדמנרק - הארץ שבה נולד בן-זאב - בנובמבר 1975. לכך נוספו גם כהונתו של בן-זאב בראשות התאחדות המלונות בעיר וחברותו במשך כמה שנים במועצת העירייה. הפעלתנות הזאת תרמה להצלחתו העסקית

של המלון וגם הביאה אליו ב-1979 את האורח דיוויד לואיס, שנהנה מהצלילה באזור והיה לידידו של בן-זאב. ב-1985 הקימו שניהם במשותף את חברת "רד סי ספורטס", שכבר נזכרה לעיל, ובאמצע שנות התשעים, כאשר בן-זאב החליט שהגיעה השעה לשיפוץ יסודי ולשדרוג של "מלון קרוואן", נוצרה שותפות חדשה בין השניים. לואיס סיפק את המימון וקיבל בתמורה את עיקר הבעלות על המלון המשודרג, ובן-זאב הופקד על ניהולו עד 2006. אגב כך גם שונה שם המלון, ב-1995, ל**אמבסדור**. בריאיון לאחר פרישתו

שלוש התמונות למעלה ולמטה: "מלון אמבסדור". צילומים: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

סיפר בן-זאב כי "היה לי חשוב שהמלון ייבנה כך שמכל פינה בו יהיה אפשר לראות את הים או את המדבר. היה לי חשוב שלצד היוקרה שלו הוא יהיה מלון פתוח שיאפשר לאורחים להרגיש את תחושת החופש במלון". עוד סיפר באותו ריאיון כי המלון, תחת הנהלתו, התבסס בעיקר על תיירות מחו"ל ולכן נפגע יותר ממלונות אחרים בעת האינתיפאדות ועברו "שנתיים וחצי עד שלוש עד שהישראלים הכירו אותו ולמדו לאהוב את הרעיון שלו". בעקבות הפרישה האמורה של בן-זאב בוצע שינוי נוסף בשם - **לישרוטל ים סוף**. כיום

הוא מוצג כיעד "לחופשה מדהימה שיש בה הכול: שקט, לצד מגוון מדהים של אטרקציות בים וביבשה". יש בו 247 חדרים וסוויטות, ברמת ארבעה כוכבים, וכן בריכות שחייה, מועדון ילדים "ילדודס", ספא "אספרי" חדיש ומאובזר - ובהמשך למסורת שהנהיג בן-זאב, מועדון הצלילה "ישרוטל מנטה" (שהוא חלק מן המלון) ומגוון אטרקציות ופעילויות ייחודיות של "ישרוטל מועדון ספורט הים האדום", בהנחה מיוחדת לאורחי המלון. חלק מהפעילויות האלה נקשרו בצלילה לספינה

"סופה" ששוקעה בקרבת המלון; בן-זאב פיקד עליה בעת שהוברחה ממספנות שרבורג בצרפת ב-1969.

ביולי 1997 נכנסה רשת "ישרוטל" לשותפות (שנהפכה אחר כך לבעלות מלאה) **במלון יערות הכרמל** בקרבת הקיבוץ בית-אורן בלב הר הכרמל. מלון זה נוסד ב-1967 על-ידי ארגון יוצאי מרכז אירופה בסיועה של ממשלת מערב-גרמניה ונועד לאפשר הבראה וטיפול רפואי לנרדפי הנאצים בישראל. במרוצת הזמן, עם הירידה במספר המחלימים במימון מערב-גרמני, נמכר המלון לחברת "רסקו" (ולמים לחברת בן יקר גת) ושמו הלך לפניו כ"אחוזה בריאות וספא", מן הטובות בעולם.

שלוש התמונות והרקע: "מלון יערות הכרמל". צילומים: באדיבות רשת מלונות ישרוטל

באחזה זו יש 126 סוויטות וחדרים ברמת חמישה כוכבים, הצופים כולם לנוף הירוק של שמורת הכרמל. לחלקם מרפסות נוף ירוקות, עם מיטות שיזוף. במקום מוצעים יותר משבעים טיפולים מרגיעים, עיסויים בסגנונות שונים וטיפולים קוסמטיים. לאלה מצטרפים מגרשי טניס, שתי בריכות שחייה (חיצונית ומקורה), חמאם טורקי, חדר כושר, סאונה, צעידות מודרכות ביער, שיעורי יוגה, טאי צ'י ומדיטציה, וסדנאות ותכניות לאורח-חיים בריא (הניכרות גם באפשרויות הקולינריות המזומנות לאורחים). כן יש באחזה מרכז ישיבות וכינוסים, ובו חדרי הרצאות ואודיטוריום בן 152 מושבים.

“הילטון של בני-ברק”

בקיץ 1970 נפתח בבני-ברק, ברחוב דמשק אליעזר, **מלון ויז'ניץ**. הוא הצטרף לשני מלונות קודמים בעיר – **מלון וגשל**, שהיה בבעלות פרטית, ו**מלון בני-ברק**, של חסידות סאטמר – ונחשב ל**הילטון של בני-ברק**. בעיתונות החרדית צוין שהפתיחה החגיגית נדחתה עד לשובו של האדמו"ר מוויז'ניץ מחופשת הקיץ שלו בצפת, אך עוד לפני צאתו לאותה חופשה הוא הספיק לקבוע את המזוזה על דלת הכניסה הראשית של המלון ולהעניק את ברכתו להרצה. “הכניסה החיצונית הצנועה למדי”, נכתב באחד מעיתוני המגזר, “עומדת כאילו בסתירה לפאר והרווחה השוררים בתוככי המלון פנימה. אופיה האמיתי של האכסניה הוויז'ניצאית עתיד להתגלות ב'לובי' השטוף אור, המזכיר מלון מפואר בעיר הגדולה”. מעבר לכך צוין שהמלון הוקם בעזרת הלוואה ממשרד התיירות, שגם זיכה אותו בשלושה כוכבים; שיש במלון 68 חדרים ו"לכל חדר שירותים צמודים, מרפסת נפרדת, חיבור קו טלפוני המאפשר גם שיחות חוץ וארונות קיר"; שאורחים “המבקשים דירה פרטית מושלמת” יכולים להתאכסן ב“מערכות דוור” בנות שני חדרים ו“מסדרון פרטי”. וכמובן, “כיאה למלון חרדי למהדרין” היו במלון בית כנסת ומקווה, אבל לא אולם בידור ולא בריכת שחייה ואף לא מקלט טלוויזיה אחד. מצד אחר, ב“מלון ויז'ניץ” הותקנה המעלית הראשונה בעיר; לפני כן אסר חוק עזר עירוני על התקנת מעליות בתחומי בני-ברק, מחשש לחילול שבת.

המלון בן שלוש הקומות היה בבעלותם של “מוסדות ויז'ניץ” וכל הרווחים שלו הושקעו במוסדות הללו. הוא נועד לחסידיים שבאו ממקומות שונים בארץ ומחו"ל לפקוד את חצר הרבי הסמוכה למלון – בעיקר בחגים – ועסקיו פרחו במשך כמה שנים. במרוצת הזמן החלו החסידיים העשירים מחו"ל להעדיף מלונות מפוארים בתל-אביב, ההכנסות פחתו וההשקעה בתיקונים ובשיפוצים הצטמצמה. עם זאת תססה במלון פעילות ציבורית ושמו הלך לפניו בזירה הפוליטית בזכות ישיבות של מועצת גדולי התורה שנערכו בו וחרצו יותר מפעם אחת את גורלה של הקואליציה הממשלתית. כן נמצאה בו אכסניה לדיונים של ראשי ש"ס ושל הנהלת העירייה. בראשית שנות השמונים סופחה הקומה הראשונה לבית אבות סמוך וכעבור עשור הגיע הגירעון של מוסדות ויז'ניץ עד כדי כך שלא היה מנוס מסגירת שערי המלון וממכירת הבניין.

“מלון ויז'ניץ” בני ברק, האכסניה של מועצת גדולי התורה. צילום: פלפוט

"מלון ירוטל רויאל גארדן". צילום: באדיבות רשת מלונות ירוטל

"מלון ירוטל טאואר" בתל-אביב. צילום: באדיבות רשת מלונות ירוטל

מלון הסוויטות **ירוטל רויאל גארדן** נפתח בחוף הצפוני של אילת ב-2001, אבל המהלכים להקמתו החלו כעשור לפני כן ועוררו חיכוכים לא פשוטים בין דייוויד לואיס לפרנסי העיר בקשר לממדי השטח המסחרי במלון. היו מי שטענו אז כי הוא משתלט על העיר, ואילו הוא קבל על התנכלות ואף איים בנטישת אילת. בסופו של דבר יושרו ההדורים – בשנת 2000 הוענקה ללואיס אזרחות כבוד של אילת ובפברואר 2009 אף הוסב שמה של טיילת השלום באילת לשדרות דייוויד לואיס – ובינתיים החלה פעילותו של המלון הזה, המונה

331 סוויטות "לאוהבי החופש, השלווה והפרטיות, עם כל הפינוקים בהישג יד". בכל סוויטה יש חדר שינה (או שני חדרי שינה), סלון שיכול להפוך בנקל לחדר שינה, מטבחון מצויד בכל המכשור הדרוש ומרפסת. בלב המלון נמצא פארק מים רחב ידיים ובו כמה בריכות, צמחייה טרופית ונחל הזורם בין צוקים, מערות, מפלים ומגלשות. בתחום המלון נמצאים גם שדרת החנויות המפוארות "לה בולבארד", מסעדות אחדות, מועדון ילדים "ילודס", ספא "אספרי" ומועדון בריאות – ותיאטרון "ירוטל" שבו מוצגים מופעים מסוגים שונים, לרבות מחזות של להקות תיאטרון מקצועיות.

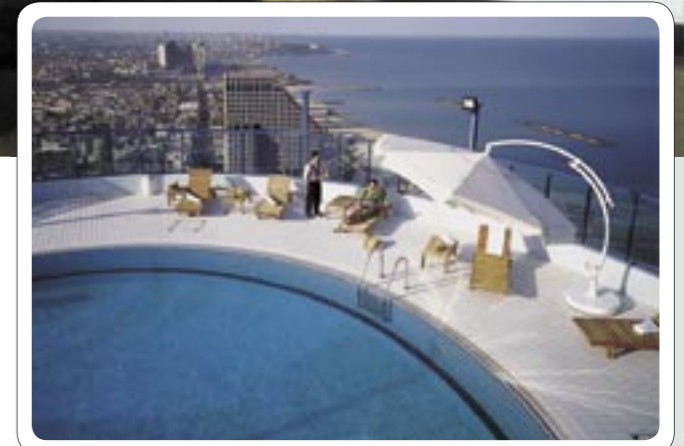
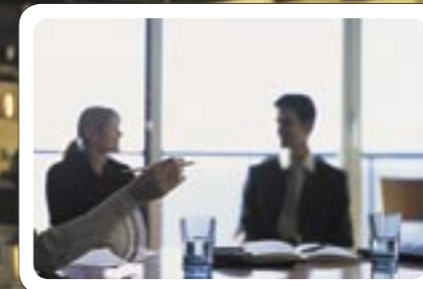
"מלון ירוטל רויאל גארדן". צילום: באדיבות רשת מלונות ירוטל

מלון ירוטל אגמים נפתח ברחוב קאמפן בחוף הצפוני של אילת ב-2002. לשיטתה של הרשת, מדובר במלון עם "סטייל, אבל בלי פוזה. לאנשים צעירים, אבל לא צעירים מדי, שאוהבים פרטיות וגם חברים... ובעיקר – אוהבים להחליט לבד מה בא להם לעשות ומתי". במלון, מבנה בן ארבע קומות המקיף בריכה גדולה בצורת לגונה עם צמחייה טרופית, יש 288 חדרים זהים ברמת ארבעה כוכבים. כולם נשקפים לבריכה, ולשמונים מביניהם – חדרי "על המים" בקומת הקרקע – יש מפרצונים פרטיים וגישה ישירה אל המים. השטחים הציבוריים – לרבות חדר האוכל המרכזי, המעוצב כשוק מזון, המסעדות האחרות, מועדון הילדים, הספא וחדר הכושר, מרוכזים באגף נפרד מאגפי המגורים. ויש גם פעילויות רגועות כמו יוגה.

אחרון אחרון – **מלון ירוטל ים המלח** בעין-בוקק, צורף לרשת ב-2007, לאחר שנרכש מרשת "מלונות קיסר", כנזכר לעיל.

"מלון ירוטל אגמים". צילום: באדיבות רשת מלונות ירוטל

"מלון ירוטל טאואר" בתל-אביב. צילום: באדיבות רשת מלונות ירוטל

הפריצה של רשת "ירוטל" לערים הגדולות החלה במרס 1998, עם פתיחתו של **מלון ירוטל טאואר**, בניהול הרשת, בבניין "מגדלות", ברחוב הירקון 78 בתל-אביב. המגדל העגול, הגבוה ביותר בחוף תל-אביב, מתנשא לרום 108 מטרים ויש בו עשרים ותשע קומות. המלון שוכן בקומות 7-15 ואילו בריכת השחייה שלו נמצאת על גג המגדל. כן יש במגדל שישים ושתיים דירות יוקרה. המלון מכיל תשעים סוויטות ברמת חמישה כוכבים, ובכל אחת מהן סלון, חדר שינה, פינת אוכל מאובזרת ומרפסת המספקת מבט פנורמי על כל גוש דן או לעבר הים. קהל היעד שלו מוגדר במילים "אנשי עסקים ויחידים ומשפחות המחפשים מלון לשהייה ארוכה בלב תל-אביב". בכל סוויטה אפשר לקיים פגישות עבודה, להתחבר לקו מודם נפרד ולקבל שיחות ישירות. כן מציע המלון טרקלין עסקים מפואר, שירותי פקס, שירותי מזכירות, חיבור לאינטרנט, מכונת צילום, חדר ישיבות, בר-קפה ועוד. אטרקציות אחרות הן מועדון בריאות וכושר משוכלל, חנייה צמודה ותעריפים מזולים בשכירת רכב. להצלחתו של המלון הזה לא נמצאה מקבילה ב"מלון ירוטל טאואר" שני שנפתח כעבור שנתיים, בניהול הרשת, ברחוב יפו 204 בירושלים. בעלי המלון הזה, חברת "רימונים" (להבדיל מרשת "מלונות רימונים"), לא הסדירו את הרישוי שלו ופעילותו הושבתה ביולי 2001 בעקבות צו של העירייה.

קרב במלון של בנין

בליל 5-6 במרס 1975 פרץ לתודעה הציבורית, בארץ ובעולם, **מלון סבוי** ברחוב גאולה 5 בתל-אביב. רדיו קהיר הגדירו אז כמלון המפואר ביותר בעיר, אבל בפועל היה זה מוסד צנוע שהוקם בראשית שנות הארבעים ומנה 25 חדרים, רק אחד מהם עם חדר אמבטיה צמוד. בעליו היה בני הזוג בן צבי, שהחלו את הקריירה המלונאית שלהם בעבודה במלון **בריסטול** התל-אביבי והם קראו לו על שם מלון שהיה בעיירת מוצאם בטרנסילבניה. כאנשי התנועה הרוויזיוניסטית, הם סיפקו בו מחסה, בחדר מס' 71, למנחם בגין בעת שהסתתר מפני הבריטים, גידל זקן ונרשם בספר האורחים בשם בן-זאב. לאחר קום המדינה נעשה "מלון סבוי" לאכסניה של בכירי "המזרחי" ובראשם שר הדתות הראשון הרב יהודה ל' מימון ומנכ"ל משרדו שמואל ז' כהנא. אורח מפורסם אחר היה רוברט סובלן, יהודי אמריקאי שהואשם בריגול לטובת ברית-המועצות, נמלט לישראל ב-1962, גורש ממנה והתאבד. בחוברת של החברה הממשלתית לתיירות, שפורסמה ב-1960, נאמר על "סבוי" כי זה אחד מהמלונות האורתודוקסיים הבולטים של תל-אביב ושמו הולך לפניו בזכות הסעודות המפורסמות של ערב שבת ושבת, אווירת השבת והמאכלים היהודיים. אבל בשנים שלאחר מכן חלו בו תמורות וצביונו הדתי עבר מן העולם.

לכידתו של המחבל ביציאה מ"מלון סבוי". יום אחרי התקפת הטרור על המלון ניסה להימלט המחבל שנוטר בחיים לאחר הקרב הלילי, אחרי שהסתתר מאחורי ארון באחד החדרים, 1975. צילום: מיכה בר-עם

בלילה האמור ב-1975 שהו בו גם זוגות לא נשואים. הם היו בין בני הערובה שנלכדו שם בעקבות פשיטה של שתי חוליות מחבלים מארגון פת"ח שהונחתו מסירות גומי בחוף. המחבלים איימו להרוג את בני הערובה אם ישראל לא תשחרר עשרים אסירים פלסטינים בתוך ארבע שעות. לאחר משא-ומתן פרץ למלון כוח של סיירת מטכ"ל, השתלט עליו, הרג שבעה מחבלים, שבה את השמיני ושחרר חמישה בני-ערובה. שמונה בני-ערובה ושלושה לוחמים, בהם אל"ם עוזי יאירי, מפקד הסיירת בעבר, נהרגו בחילופי האש. למלון עצמו נגרם הרס רב. לימים שוקם, החליף בעלים ולא עשה חיל. בשנים 2001-2004 שימש אכסניה של האגודה למען החייל. אחר כך נהרס ונבנה מחדש בבעלות משפחת גרטלר מפרנקפורט (המחזיקה גם בחלקים נכבדים מן המניות של המלונות התל-אביביים "קרלטון" ו"מטרופוליטן" וב"מלון מרקור"). בינואר 2009 נפתח כמלון בוטיק עסקי בן חמישים וחמישה חדרים "המיועדים לענות על דרישות עולם העסקים המודרני ונוסעים המחפשים מקום מפלט נעים ומתחכם".

"מלון המלכים"
 בירושלים. חדרי
 האמבטיה צמודים,
 לראשונה בתולדות
 עיר הקודש. צילום:
 באדיבות רשת מלונות
 פרימה

חלונות קונצפט

רשת מלונות פרימה, הבעלותו של הנרי מוסקוביץ (ולימים של בנו מרק), החלה לפעול כמערכת אחת רק ב-1995, אבל שורשיה נטועים בשני העשורים שהחלו בתום מלחמת ששת הימים. המלון הוותיק ביותר של רשת זו נוסד אפילו הרבה לפני כן, ב-1956, בלי שום קשר למוסקוביץ. זה היה **מלון המלכים**, שהקימה משפחת עמדי בירושלים בקרן הרחובות רמב"ן והמלך ג'ורג'. בתחילה היו בו חמש קומות ובהן שמונים חדרים, כולם עם חדרי אמבטיה צמודים – לראשונה בתולדות עיר הקודש. מוסקוביץ קנה את המלון הזה ב-1987, שינה את שמו ל**מלון פרימה המלכים** והרחיבו במידה ניכרת. כיום הוא הגדול ביותר ברשת. יש בו 210 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, ובכללם חדרי סטודיו המותאמים לשהייה ממושכת וחדרים לאנשי עסקים בקומה החמישית ובקומה השישית. כן יש במלון בית כנסת, אולמות לאירועים ולכינוסים ו"קפה פריז" בלובי.

"מלון פרימה" השני מבחינת הוותק, והראשון להצטרפות לרשת עצמה, הוא המלון התל-אביבי **פרימה אסטור**, שכבר

נזכר בדפים קודמים. מלון זה נפתח ב-1961 ברחוב הירקון 105 ונרכש על-ידי מוסקוביץ כעבור עשור. יש בו שישים חדרים בחמש קומות ברמת ארבעה כוכבים והוא מוגדר כמלון עסקים ונופש. במסגרת העיצוב-מחדש של מלונות הרשת כמלונות קונצפט, עוצב המלון הזה ב-2007 כמלון המוקדש ליצירה התרבותית של תל-אביב וקומותיו מוקדשות ליוצרים שפעלו בעיר: חיים נחמן ביאליק, נחום גוטמן, לאה גולדברג, שושנה דמארי וחנה רובינא. כן נפתחה בו גלריה לתערוכות

מתחלפות שהכניסה אליה חופשית. על פי תכנית של הרשת שהופקדה בוועדה המחוזית לתכנון ולבנייה במאי 2009, המלון עתיד להיהרס כדי לפנות מקום לבניית מלון חדש בן עשרים ושתיים קומות ו-161 חדרים.

המלון השלישי של הרשת מבחינת הוותק נפתח ב-1968 ברחוב פינס 6 בירושלים, ליד כיכר הדוידקה. הוא נקרא **מלון המרכז** ונועד לענות על צרכי המגזר החרדי. ראשיתו הייתה בשותפות בין חבר הכנסת מנחם פרוש, מראשי "אגודת ישראל", ובין איש עסקים יהודי-אמריקאי, ג'ו סטאשר (שנודע בכינויו "הקצב"). כאשר התברר שסטאשר קשור למאיר לנסקי, מראשי המאפיה, פרץ סכסוך בין השותפים ופרקליטו של פרוש, יגאל ארנון, הצליח להסדיר את ההעברה של מלוא הבעלות

לפרוש, למורת רוחו המוצהרת של סטאשר. במלון היו בתחילה 76 חדרים, בית כנסת ומקוואות לגברים ולנשים. כן היה בו אולם אירועים, ששימש פעמים רבות לכינוסים של "אגודת ישראל". בכל חדר הותקנו שרון שבת וכיור לנטילת ידיים, אך מקומו של מקלט הטלוויזיה נפקד. בהיסטוריה הפוליטית של המלון נרשמה התפרצות קבוצה של חסידי גור, ביוני 1984, שאנשיה הפליאו את מכותיהם במנחם פרוש בטענה שפגע בכבוד הרבי שלהם. אירוע פוליטי מפורסם אחר נקשר במלון בפברואר 1999: בקומה השלישית שלו ישב המטה של הפגנת ענק חרדית נגד בית המשפט העליון. במרוצת השנים עבר המלון עליות וירידות, וב-2001 רכש אותו הנרי מוסקוביץ. הוא הסב את שמו ל**פרימה פאלאס**, ערך בו שיפוץ מאסיבי

(שהעלה את הרמה לארבעה כוכבים) והתחייב לשמור על צביונו החרדי ובכלל זה על רמת הכשרות הגבוהה ("גלאט") של המטבח. כן הסדיר את האפשרות להכניס לכל חדר מקלט רדיו ומקלט טלוויזיה "לפי בקשה מראש". בפרסומים נוכחיים הוא מוצג כ"תמהיל ייחודי של סביבה מודרנית וארוחות באווירה מסורתית לאורחים דתיים". כן נזכר בפרסומים אלה כי "בכל חדר כיור אמנותי לרחיצת ידיים, החצוב בקיר מחוץ לאמבטיה" וכי המלון נמצא "במרחק הליכה מהכותל, העיר העתיקה, שכונות גאולה ומאה שערים ... וחצרות אדמו"רים".

שני מלונות אחרים שהפכו במרוצת הזמן ל"מלונות פרימה" הוקמו ב-1981 אחד מהם היה **מלון וינדמיל**, שהוקם בפאתי שכונת טלביה בירושלים, ברחוב מנדלי מוכר ספרים 3, ונקרא על שם טחנת הקמח הסמוכה של משה מונטיפיורי. בתחילה היה המלון בבעלות משפחת כהן הירושלמית (שניהלה אותו) ומשקיעים מהולנד. ב-1998 נמכרו מחצית המניות למשפחת מוסקוביץ, וב-2005, לאחר חיכוכים לא מעטים בין השותפים, עברה מלוא הבעלות לידי משפחת מוסקוביץ. בהמשך לכך נבנה המלון מחדש, למעט הקירות החיצוניים, ונהפך למלון בוטיק בן 126 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים בשם **פרימה**

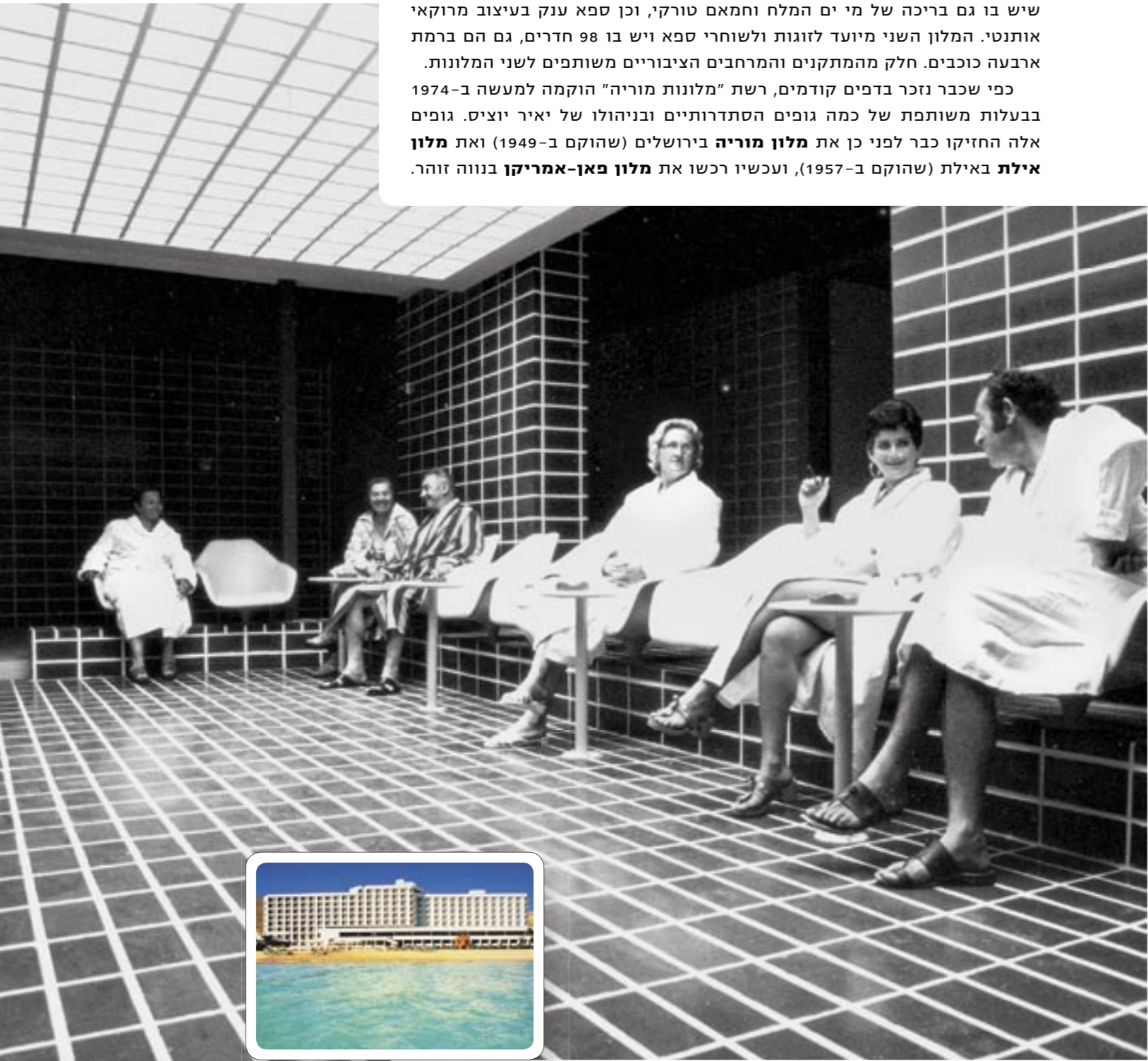

"מלון וינדמיל"
 בירושלים, לימים "מלון
 פרימה רויאל". צילום:
 באדיבות המלון

"מלון המלכים"
 בירושלים. גלויה:
 באדיבות רשת מלונות
 פרימה

שיש בו גם בריכה של מי ים המלח וחמאם טורקי, וכן ספא ענק בעיצוב מרוקאי אותנטי. המלון השני מיועד לזוגות ולשוחרי ספא ויש בו 98 חדרים, גם הם ברמת ארבעה כוכבים. חלק מהמתקנים והמרחבים הציבוריים משותפים לשני המלונות. כפי שכבר נזכר בדפים קודמים, רשת "מלונות מוריה" הוקמה למעשה ב-1974 בבעלות משותפת של כמה גופים הסתדרותיים ובניהולו של יאיר יוציס. גופים אלה החזיקו כבר לפני כן את **מלון מוריה** בירושלים (שהוקם ב-1949) ואת **מלון אילת** באילת (שהוקם ב-1957), ועכשיו רכשו את **מלון פאן-אמריקן** בנווה זוהר.

מלון זה נפתח ב-1972, יחד עם מלון באותו שם ובאותה בעלות (של הקבלן אפרים אברון) שנפתח בבת ים. שני המלונות הגיעו כעבור שנתיים לידי כנוס נכסים, בעקבות פשיטת-הרגל של אברון, והמלון בים המלח גם סבל באותה תקופה משרפה שהסבה לו נזקים רציניים. בעקבות השיקום והשיפוץ של מלון זה הוחלט למתגו בסימן היוקרה של המלון הירושלמי ולקרוא לו **מוריה ים המלח** (ואגב כך הפכו המלון האילתי ל**מוריה אילת** והירושלמי ל**מוריה ירושלים**). מלון זה נעשה למלון בריאות ונופש בן 220 חדרים, ברמת חמישה כוכבים, הצופים כולם לים המלח. כן יש בו מרחצאות, שתי בריכות שחייה (אחת מהן מקורה ומחוממת, עם

הספא ב"מלון מוריה ים המלח", לימים "לאונרדו פלאזה". צילום: באדיבות המלון

"מלון פרימה גליל" טבריה, "סירי ג'יפים, יקבים, אוכל וטעם הגליל". צילום: באדיבות המלון

"מלון פרימה גליל" טבריה. צילום: באדיבות המלון

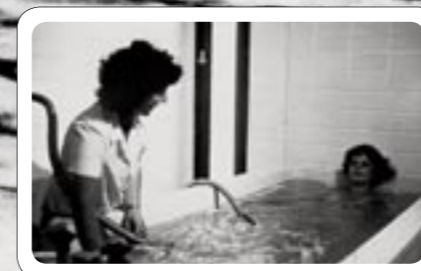
רויאל. המלון השני היה **מלון גליל** ברחוב אלחדיף 1 בטבריה, שמשפחת מוסקוביץ רכשה אותו ב-1996 והסבה את שמו ל**פרימה גליל טבריה**. יש בו 93 חדרים וסוויטות ברמת שלושה כוכבים. במסגרת עיצוב הקונצפט של מלונות הרשת יוחדו לו "מאפייני אזור הצפון והגליל. טבע ונוף, סירי אופניים, סירי ג'יפים, יקבים, אוכל וטעמי הגליל".

מלון פרימה מיוזיק אילת הוקם בחוף אלמוג באילת ביוזמתה של משפחת מוסקוביץ ב-1982. בעבר נקרא בשמות **קרלטון**, **אלמוג ים** ו**פרימה קרלטון**, ושמו הנוכחי ניתן לו בעקבות ההחלטה לעשות את מלונות הרשת למלונות קונצפט. יש בו 144 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, המותאמים לארח שלושה מבוגרים או זוגות עם ילדים, ואחד מסימני ההיכר שלו וממקורות גאוותו הוא הגשה של ארוחת בוקר עד השעה 12 בצהרי היום, כיאה לחובבי שלוה. סימן היכר אחר הוא ההסבה ב-2008 לחימום סולארי. עיצובו של המלון מאפשר לאורחים לבחור סגנון מוסיקלי חביב עליהם, תוך הסתייעות ב"מנהל האווירה". הקומות השונות מעוצבות בסגנונות של מוסיקה ישראלית, מוסיקת רוק, מוסיקת ג'אז, מוסיקה ים-תיכונית, מוסיקה אלקטרונית ומוסיקה קלאסית. ביטויים לכך ניתנים גם במנגינות הרקע המושמעות במסדרונות. כן יש במלון זה מתקני ספורט רבים ומודגש שהוא נמצא במרחק "צעדים ספורים מחוף ה-village התוסס, ממועדוני הצלילה וממרכזי הספורט הימי". יש בו גם חדר נוסטלגיה עם פטיפון ותקליטים, מועדון מוסיקלי לילדים, השאלה של דיסקים מאוסף המלון ואירועים מוסיקליים רבים. בכל חדר מותקנת מערכת סטריאו משובחת.

שני מלונות נוספים של הרשת נולדו ממלון אחד, ותיק מאוד. ב-1969 הקימו גדעון בן-צבי ושותפיו מלון קטן בעין-בוקק, בקרבת ים המלח, שנקרא בשם **גלי זוהר**. ב-1987 רכשה משפחת מוסקוביץ את המלון הזה, שיפצה והרחיבה אותו, וגם שינתה את שמו ל**מלון קרלטון** (ובמסמכים רשמיים, **פרימה קרלטון גלי זוהר**). בראשית שנות האלפיים הוחל בהרחבה נוספת ובפיצול לשניים, שהושלמו ב-2006. אז נחנכו במסגרת רשת "פרימה" המלונות **אואזיס ים המלח** ו**ספא קלאב ים המלח**. במלון הראשון, המותאם למשפחות, יש 142 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. לאלה מצטרפים חמישה אולמות אירועים, מועדון בריאות

"מלון אואזיס ים המלח". צילום: באדיבות רשת מלונות פרימה

"מלון מוריה ים המלח", לימים "לאונרדו פלאזה".
צילומים: באדיבות המלון

"מלון פלאזה" בטבריה, צילום: פריץ כהן 1977.

"מלון גרנד ביץ" ברחוב הירקון בתל-אביב בשנת 1973. צילום: באדיבות המלון

לובי "מלון גרנד ביץ" בתל-אביב בשנות ה-70. צילום: באדיבות המלון

מי ים המלח), חוף רחצה פרטי ומתקני ספורט מגוונים. במרוצת השנים עבר המלון את כל גלגולי הרשת, שעוד יתוארו, ושמו שונה בהתאם לכך לרדיסון מוריה ים המלח (ב-1996), לשרתון מוריה ים המלח (ב-1999), ולבסוף, ב-2009, למוריה פלאזה ים המלח. שרפה שנייה בתולדותיו פגעה בו בראשית שנות התשעים והולידה שיפוץ נרחב. ב-1978 הוענק השם "מוריה" גם למלון תל-אביב. זה היה מלון גרנד ביץ', שנפתח במרס 1973 בקרן רחוב הירקון (052) ושדרות נורדאו, בבעלותו של אריה פאלוך מפרנקפורט. ארבע-עשרה הקומות של המלון הזה הכילו 208 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים. על גגו נבנתה בריכת שחייה. ב-1978 נמכר המלון הזה, בדומה לנכסים אחרים של משפחת פאלוך, לדוד טייג (ונמצא מאז בבעלות משפחתו). טייג הפקיד את הניהול בידי רשת "מוריה" ושם המלון שונה בהתאם לכך, לחמש שנים, למוריה תל-אביב. בשנים אלה התפרסם המלון בחידוש שהנהיג מנהלו יורם גורדון: "ערב שכולו חג במוריה על הגג". בין יוני לספטמבר נערכו על גג המלון, בכל ימות השבוע למעט יום שישי, ערבי ריקודים עם ארוחה חגיגית ושחייה לילית, שזכו לפופולריות רבה. מלונות גדולים אחרים הסתפקו באותה תקופה בערב אחד מסוג זה בכל שבוע. עם תום חוזה הניהול, ב-1983, חזר המלון לשמו המקורי, בניהול כפוף לבעלים, ולימים מותג כמלון עסקים.

"מלון מוריה פלאזה" לימים "לאונרדו פלאזה" על שפת המרינה בחוף תל-אביב. צילום: באדיבות מלון מוריה פלאזה

מלון תל-אביב אחר קיבל את השם מוריה בראשית 1987. במקורו היה זה מלון פלאזה שנחנך ברחוב הירקון 155 במרס 1973. הבעלות עליו הייתה נתונה בידי ארבע משפחות של יהודים תושבי פרנקפורט (משפחות קורן, ליס ורוזנטל המחזיקות גם בחלק נכבד מהמניות של "מלון הילטון תל-אביב", ומשפחת

נופשים בכנרת, ברקע "מלון מוריה פלאזה", לימים "לאונרדו פלאזה". צילום: באדיבות המלון

זומרפרוינד). במשך שנים לא מעטות היה זה המלון הגבוה ביותר בארץ. בשמונה-עשרה הקומות שלו נכללו 350 חדרים וסוויטות, ברמת חמישה כוכבים, הפונים כולם אל הים. לאלה הצטרפו שבעה אולמות אירועים, שתי בריכות שחייה (ובהן אחת של מי הים), מתקני ספורט ואטרקציות אחרות. בשנים 1975-1984 הופקד הניהול בידי חברת "קרן אור", בראשותם של משה ברנע ושלמה פרי זך. אחר כך חיפשו הבעלים מותג בינלאומי, שלא נמצא, ובראשית 1987 הוחכר המלון לעשר שנים לרשת "מוריה" וקיבל את שמה. בשלב מאוחר יותר נמכר המלון לרשת שרתון מוריה וקיבל את שמה, וב-2009 הפך למלון מוריה פלאזה תל-אביב.

"מלון פלאזה" אחר שצורף לרשת "מלונות מוריה" שכן ברחוב הבנים בטבריה, על שפת הטיילת. הוא הוקם ביוזמתה ובעלותה של "החברה לישראל", נפתח ב-1977 ובו 258 חדרים (בהם תשע-עשרה סוויטות וסוויטה נשיאותית), ברמת חמישה כוכבים. לאלה הצטרפו בין השאר "ספא ברניקי" ומסעדת "חצר הורדוס". במשך שנים אחדות הופקד ניהולו בידי חברת מלונות של חברת התעופה "קנדיאן פסיפיק" (CP), שניהלה בנפרד גם את "מלון פלאזה" בירושלים. באמצע שנות השמונים הוחכר המלון הזה לרשת "מלונות מוריה" לעשר שנים וקיבל את שמה, ובתום אותה תקופה נמכר לאותה רשת ונקרא לאחר מכן, בדומה לרוב המלונות שלה, בשמות רדיסון מוריה פלאזה, "שרתון מוריה" ו"מוריה פלאזה".

"מלון רייך" בירושלים.
צילום: פלפוט
למטה: "מלון מגדל
ירושלים". צילום: פריץ
כהן

בנים יחידים בירושלים

אחד המלונות הבודדים הראשונים – לאמור, בלי שייכות לשום רשת – שהוקמו בירושלים לאחר מלחמת ששת הימים, היה **מלון רייך**. מלון זה, בבעלותה של משפחת רייך, נפתח ביוני 1969 ברחוב הגיא 1 בשכונת בית הכרם. ראשיתו הייתה ב"פנסיון רייך" שהוקם בשנות הארבעים, והפיכתו למלון נקשרה להרחבתו לשישים חדרים ברמת שלושה כוכבים יחד עם טרקלין מרווח, אולם אירועים ובית כנסת. קהל היעד שלו היה בעיקרו אוכלוסייה דתית וחרדית, ובהתאם לכך הונהגה בו כשרות למהדרין. בעליו גם הדגישו את אוירתו הפסטורלית ואת עצי הברושים העתיקים המצילים עליו. בשנים 1973–1983 שימש את השלוחה הירושלמית של בית הספר המרכזי למלונאות תדמור, ולימים הורחב ל-49 חדרים. ב-2007, בעקבות חילופי בעלים, שונה שמו ל"מלון הבית בלב העיר".

ב-1970 בא בעקבות "מלון רייך" **מלון מגדל ירושלים**, שהוקם על-ידי משקיעים מחו"ל ברחוב הלל 23. במלון זה יש 120 חדרים, קפטריה, חדר ישיבות ובר, וגאוותו העיקרית של המלון היא על היותו במרכז העיר, סמוך למדרחוב בן-יהודה, לנחלת שבעה ובמרחק לא רב מהעיר העתיקה, הנשקפת מחלונותיו. ראוי גם לציין שבעלי המלון הזה הקימו כעבור עשור את מקבילו. **מלון מגדל חיפה** נפתח ב-1980 ברחוב הרצל 163 בהדר הכרמל בחיפה, ויש בו מאה חדרים ברמת שלושה כוכבים.

ב-1972 הצטרף לתמונה הירושלמית מלון בודד גדול. הקבלן עובדיה לוי וכמה שותפים חברו יחדיו להקים את **מלון שלום ירושלים**, ברחוב שחראי 24, במורדות המזרחיים של שכונת בית וגן. יש בו 264 חדרים ו-42 סוויטות ברמת ארבעה כוכבים, ובכל אחד מהם חלון ענק צופה על נופי העיר. ההצלחה העסקית שנרשמה בשנים הראשונות הוליקה להקמת בניין צמוד בן ארבע מאות חדרים ובהמשך לכך עברה התשלובת כולה, ב-1980, לניהולה של חברת המלונות הבינלאומית "רמדה", תחת השם **רמדה שלום ירושלים** ועל תקן המלון הגדול ביותר בארץ. הקשר עם חברת "רמדה" נותק בסוף שנות השמונים, ובמקביל לכך הוסב האגף החדש של המלון, בן 400 החדרים, למערך הדיור המוגן "נופי ירושלים". אחר כך הושכר "מלון שלום", ששב לממדיה המקוריים, למשטרה ולמשרד הקליטה. באמצע שנות התשעים בוצע בו שיפוץ מקיף בהשקעה גדולה וחודשה הפעילות המלונאית השגרתית.

מלון ירושלמי בודד גדול אחר נפתח ב-1974 ברחוב המלך ג'ורג' 74, על שטח שהוצא מגן העצמאות. "החברה לישראל" וכמה משפחות יהודיות מארצות-הברית הקימו במשותף את **מלון גן אור** כתשלובת של מלון דירות (בן שבעים יחידות,

פנסיון "מלון רייך" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

"מלון שלום ירושלים", לימים "מלון רימונים שלום". צילום: באדיבות המלון

בריכת השחייה של "מלון שלום ירושלים". צילום: באדיבות המלון

על הגג, בשנים 1977-2000. הוגה השם הזה (על פי ציור מפורסם של מרק שאגאל) היה סיימון קופר, שהובא על-ידי חברת CP מקנדה לנהל את המלון ונעשה אחר כך, כנזכר לעיל, למנכ"ל של רשת "מלונות דן". אבל המסעדה עצמה, שאירחה לא מעט נשיאים וראשי ממשלות, שכנה בפועל בקומה הראשונה של המלון. ב-1991 בא הקץ ל"בדידותו" של המלון בעקבות הסכם על צירופו לרשת "שרתון", במנותק מן המלון התל-אביבי של רשת זו. אז שונה השם ל**שרתון פלאזה ירושלים**. שינוי נוסף בשם, ל**שרתון מוריה ירושלים**, התחולל בראשית שנות האלפיים, כאשר חברת "שרתון

שרובן הועמדו במהרה לשימוש שוטף של המלון) ושלוש מאות חדרים, ברמת חמישה כוכבים. ניהולו של המלון הזה הופקד בידי החברה הישראלית "קרן אור", בראשותם של משה ברנע ושלמה פרי זך, אך הועבר לאחר שנתיים לחברת המלונות של חברת התעופה "קנדיאן פסיפיק" (CP). שינוי זה נכרך גם בשינוי בשם המלון ל**פלאזה ירושלים**. לאחר מכן הוחלט לכוונו בעיקר לאוכלוסייה יהודית חרדית מארצות-הברית ובהתאם לכך הונהגה בו כשרות למהדרין ("גלאט"), בניצוחו של השף שלום קדוש. החלטה אסטרטגית אחרת בתחום הקולינרי נגעה להפעלת המסעדה של קדוש "פרי

בריכת השחייה ב"מלון מוריה ירושלים", לימים "דן פנורמה" בירושלים.
צילום: באדיבות המלון

מוריה" רכשה מחצית מהמניות. השינוי הבא בשם נרשם באמצע 2009. בדומה לשאר מלונות "שרתון מוריה" הפך המלון הזה ל**מוריה פלאזה ירושלים**.

המותג "רמדה רנסנס" – חברה-בת של רשת "רמדה" הבינלאומית – הופיע לראשונה בירושלים, ובישראל, ב-1984. שתי משפחות יהודיות בארצות-הברית – משפחות וילף והלפרין – שהחליטו להקים מלון יוקרתי גדול בירושלים הצליחו לשכנע את החברה האמורה לעשות את המלון שלהן למלון האחד-עשר שלה. בהמשך לכך הוקם ברחוב וילנאי 6 מלון בן שש-עשרה קומות ובו ארבע מאות חדרים וסוויטות ברמת חמישה כוכבים. שתי בריכות שחייה – פנימית (מחוממת) וחיצונית, אולם נשפים ענק ומבחר מסעדות. כעבור שנתיים, ב-1986, התברר כי חיים שיף אינו מצליח לסיים את הבנייה של **מלון רויאל** הסמוך, שמנה 254 חדרים, ובעלי "רמדה רנסנס" קנו אותו ממנו. לקראת סוף העשור שולב המבנה הזה במלון כאגף בשם **רויאל**, חובר אל החלק המקורי באמצעות מרכז קונגרסים חדש, וכך נוצר המלון הגדול ביותר בארץ. במרכז הקונגרסים עצמו נכללו אולם דמוי תיאטרון שתפוסתו מגיעה עד 1,700 נוכחים, שלושה-עשר אולמות נוספים וחדרי אוכל לאלף סועדים.

במרצת השנים נודע המלון בעיקר בשם **מלון רנסנס**. מצב זה שונה בסוף שנות התשעים, לאחר שרשת "מריוט" קנתה את רשת "רמדה" הבינלאומית ומיתגה את כל המלונות שלה בשם **רנסנס**. בעלי המלון הירושלמי החליטו לאחר תקופה קצרה להתנתק מן השותפות עם רשת "מריוט" והמלון שלהם נקרא מאז ואילך **מלון רמדה ירושלים**.

מלון ירושלמי בודד אחר שהוקם באמצע שנות השמונים נותר נאמן לשמו המקורי עד עצם היום הזה. בעליו, סימון

פרס-ממן, יהודי תושב ספרד, רכש לצורך זה מתחם סמוך לתחנת הרכבת הישנה של ירושלים, בדרך חברון 15, שנודע בהיסטוריה מרשימה. ב-1882 הוקם בו בית חולים לבעיות עיניים של השלוחה הבריטית של מסדר ההוספיטלרים. חזיתו עוטרה בשלטי אבירים של משפחות אצולה בריטיות (הקבועים בה עד היום) ופעילותו נמשכה עד פרוץ מלחמת העולם הראשונה, ומסיומה עד תום המנדט הבריטי בארץ-ישראל. מיד לאחר מכן השתלטו כוחות "ההגנה" על המתחם בקרבות קשים והפכו את בית החולים למוצב קדמי מול הלגיון הערבי (הירדני). בין השאר, על כבל פלדה שנמתח בינו לבין הר ציון הוסעה בשעות הלילה קרונית להעברת תחמושת, תרופות, מזון ולפעמים גם פצועים. ב-1964 רכש מינהל מקרקעי ישראל את השטח מידי האפיטרופוס על הרכוש הנוטש. ב-1972 הועברה הבעלות לזים שתכנן להרוס את המבנים אך נבלם כמעט ברגע האחרון, ואילו פרס-ממן החליט לנצל את המיקום, על שפת גיא בן הינום ומול הר ציון, ולהפוך את בית החולים הישן למלון על שם ההר הזה. **במלון הר ציון**, שנפתח ב-1986, היו 140 חדרים וסוויטות, אולמות לאירועים ולכינוסים,

חדר ב"מלון רמדה רנסנס" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

"מלון רמדה רזידנס" ברחוב הירקון בתל-אביב, לימים "מלון רנסנס". צילום: באדיבות המלון

בריכת השחייה ב"מלון הר ציון" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

ראש הממשלה מנחם בגין חותם על קיר האוטוגרפים ב"מלון פלאזה" בירושלים, 1980. צילום: חנניה הרמן

לובי "מלון פלאזה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

מסעדת "מלון פלאזה" בירושלים. צילום: באדיבות המלון

להיות בן שמונה-עשרה קומות, ועל בנייתו לרוחב. ובמרוצת הזמן שחלף נכוחתה רשת "הייאט" ברכישה הכושלת של **מלון לרום** בתל-אביב, שהפך לימים ל**מלון דן פנורמה**, והתחוללו שינויים בהרכב של קבוצת המשקיעים. מאז פתיחת המלון יש בו 440 חדרים ו-26 סוויטות, ברמת חמישה כוכבים, וכן מגוון מסעדות כשרות, ספא הנחשב לגדול ביותר באזור ירושלים, בריכת שחייה מקורה, חמאם טורקי אותנטי ושבעה-עשר אולמות אירועים. לרשות אורחיו עומדים גם כל המתקנים של "מרכז לרנר" – מועדון הספורט של האוניברסיטה העברית הסמוך אליו, שהוקם ב-2005. חודשים אחדים לאחר פתיחת המלון פרצה האינתיפאדה הראשונה, שגרמה להתמעטות התיירות בישראל בכלל ופגעה במלונות ירושלים במיוחד. עם דעיכתה בראשית שנות התשעים, שבה וגברה התפוסה במלון, בעיקר לאחר הנהירה של ישראלים רבים לירושלים בימי מלחמת המפרץ (בראשית 1991). פגיעה נוספת בתפוסה התרחשה לאחר פרוץ האינתיפאדה השנייה, ב-30 בספטמבר 2000. כעבור יותר משנה, ב-71 באוקטובר 2001, עלה המלון לכותרות בהקשר זה ובאורח טרגי. מחבלים פלסטינים התנקשו ביום ההוא בחייו של שר התיירות רחבעם זאבי ("גנדי"), שנהג להתאכסן במלון בניסיון לעודד תיירים ללכת בעקבותיו. הרצח הזה גרם לסגירת שתי קומות "הקלאב" היוקרתיות של המלון לזמן-מה. אחר כך, לקראת אמצע העשור, החליטה חברת "הייאט" להתנתק מהמלון ושמו שונה ל**מלון רג'נסי ירושלים**. ב-2006, לאחר ששימש במשך חודשים אחדים כאכסניה למפוני גוש קטיף, עבר המלון שיפוץ נרחב ושב לפעול במלוא התנופה.

"מלון פארק" ברחוב הירקון בתל-אביב, לימים "מלון פארק פלאזה אורכידאה". צילום: באדיבות המלון

"מלון הייאט רג'נסי" בירושלים, לימים "מלון דן ירושלים". צילום: באדיבות מלון הייאט רג'נסי

בנים יחידים בתל-אביב

המלון התל-אביבי הגדול הראשון שהוקם לאחר מלחמת ששת הימים בא על מקומו של מלון קודם, שנהרס.

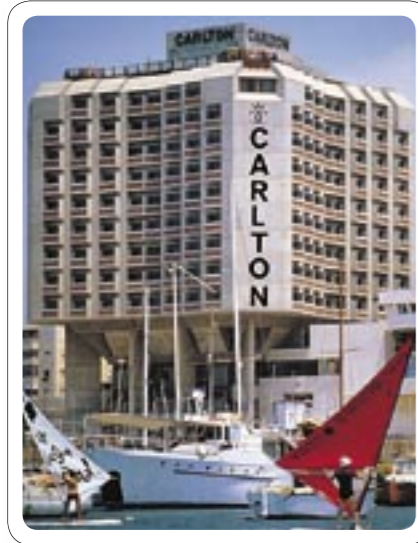
לקראת סוף שנות השישים נחתם הסכם שותפות בין משפחת מינצר, בעלת **מלון פארק** הוותיק ברחוב הירקון 75, לבין חברת הבנייה ההסתדרותית "סולל בונה", ובעקבותיו עלו הדחפורים על שטח המלון וגם על הגינה שמצפון לו. לאחר מכן נבנה שם "מלון פארק" החדש, בבעלות שתי השותפות, ובו שתיים-עשרה קומות, 96 חדרים ברמת ארבעה כוכבים ואולם אירועים גדול. כעבור זמן-מה נהרס הבניין של **מלון גת-רימון** (שעמד מצפון לגינה האמורה, ברחוב הירקון 79, ונסגר ב-1962), ובמקומו הוקם ב-1985 **מלון ימית**, שהתנשא לגובה שמונה-עשרה קומות, ממפלס הטיילת ממערב. הבעלות עליו הייתה נתונה בידי קבוצת משקיעים בראשותו של בוריס אייוושה. זה היה בעיקרו מלון דירות ומספר היחידות שלו שהיו זמינות להשכרה שוטפת עמד על שלושים. בין שני המלונות הסמוכים נוצר שיתוף פעולה בתחומים שונים, שהביא במהרה לאיחודם. לאחר כמה חילופי בעלות ב"מלון פארק" רכשו אותו בעלי "מלון ימית" ב-1988 ופתחו בהרחבתו ובשיפוץ. לבניין המקורי של

מועדון בריאות משוכלל, חמאם טורקי גדול ומפואר (בתוך בור המים המקורי של בית החולים), בריכת שחייה מחוממת וג'קוזי ענק תחת כיפת השמים. בשנים הראשונות התגלו בעיות בהבטחת התפוסה ברמה המתוכננת של המלון, ולקוחותיו היו בעיקר קבוצות של צליינים נוצרים. מאוחר יותר עברה הבעלות לידי אנשי העסקים הישראלים שלמה אליהו ומרדכי שכטר. ב-2006, לאחר דעיכת האינתיפאדה השנייה, בוצע שיפוץ נוסף והוחלפה ההנהלה וכיום מדובר במלון בוטיק ברמה גבוהה.

הבא אחריו בתולדות המלונאות הירושלמית, **מלון הייאט רג'נסי**, נפתח ב-1987 ברחוב לח"י 32 במורדות הר הצופים, בעקבות "היריון" ממושך. היוזמה להקמתו יצאה מוועידת המיליונרים שכניס שר האוצר פנחס ספיר בראשית 1968, בעקבות מלחמת ששת הימים. אחד ממשותפי הוועידה הזאת היה נשיא חברת "הייאט" העולמית, ששוכנע בכדאיות הכניסה לעסקים בישראל – ובמקביל לכך נמצאו משקיעים יהודים ממקסיקו שהחליטו להקים מלון יוקרתי בירושלים בשיתוף עם חברה זו. אבל השטח שאותר להקמת המלון החדש היה בבעלות האוניברסיטה העברית לפני קום המדינה וראשיה תבעו לחזור ולקבל אותו לאחר חיבורו למדינת ישראל. כאשר נסוגו ראשי האוניברסיטה העברית מן התביעה הזאת – גם בלחצו של פנחס ספיר שאיים עליהם בהקפאת תקציבים – התעוררו ויכוחים נוקבים ביחס להשתלבותו של המלון המיועד בנוף הנשקף אל העיר העתיקה. בסופו של דבר הוסכם על הנמכת המלון, שתוכנן

חדר האוכל ב"מלון קרלטון" בתל-אביב. צילום: באדיבות המלון

"מלון קרלטון" בתל-אביב. צילום: באדיבות המלון

בין "פארק" ל"קאנטרי קלאב" ול"רמדה קונטיננטל" הוקם בתל-אביב מלון גדול שלא על שפת הים. זה היה **מלון מגדל שלום**, שנפתח בראשית 1971 באגף המערבי של גורד השחקים הנזכר בשמו. הבעלות עליו הייתה נתונה בידי חברת "וולפסון-קלור-מאיר", שהקימה את המגדל שש שנים לפני כן. ראשיה הניחו שהמלון הזה יענה על צורכי אורחים במרכז העסקים שיתפתח מסביב למגדל. היו בו 169 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, בריכת שחייה מחוממת (על הגג) וגם מועדון בריאות ומסעדת "תל-אביב הקטנה". אנשי העסקים שהתארחו בו היו יכולים לקבל גם שירותים משרדיים – תופעה חסרת מקבילות באותה תקופה. לניהולו גויס עמוס יוסטר, שניהל עד אז את **מלון שרתון** התל-אביבי. לאכזבתם של הבעלים, ההתפתחויות העסקיות באזור לא תאמו את ציפיותיהם ועובדה זו נתנה את אותותיה בתפוסה הנמוכה של המלון. פעילותו נפסקה ב-1977 וכל שטחו הוסב לשימוש משרדי.

כעבור ארבע שנים, ב-1981, נחנך עוד מלון תל-אביבי גדול בקרבת החוף. משפחות מוסקוביץ, גרטלר והרשקוביץ (השותפות כנזכר לעיל, ויוזכר גם בהמשך, לכמה יוזמות מלונאיות נוספות ברחבי הארץ) חברו יחדיו להקים את **מלון קרלטון** ברחוב אליעזר פרי 10, מעל המרינה. בתשע הקומות של מלון זה יש 267 חדרים וסוויטות מכמה סוגים ברמת "חמישה כוכבים פלוס". שלוש הקומות העליונות מוגדרות כ"רויאל קלאב". לאלה מצטרפים מרכז כינוסים, אולמות וחדרי ישיבות היכולים להכיל מאות אורחים, מועדון כושר, ספא על הגג ובריכת שחייה. המלון קשור לרשת ההזמנות הבינלאומית SRS ומשתבח, על אף ממדיו, בהיותו "מלון בוטיק".

בריכת השחייה ב"מלון קרלטון" בתל-אביב. צילום: באדיבות המלון

"מלון פארק" נוספו ארבע קומות, והתשלובת כולה הופעלה, באמצע שנות התשעים כמלון אחד ובו שני מגדלים, "מגדל ימית" ו"מגדל פלאזה". במלון זה יש 182 חדרים וסוויטות הנשקפים אל הים ואל הטיילת, בריכת שחייה פתוחה ומועדון בריאות וכושר. שמו של המגדל השני ושם המלון המאוחד, **ימית פארק פלאזה**, ביטאו את הזיכיון על המותג "פארק פלאזה" שקיבל אייוושה מתאגיד "קרלטון" האמריקאי. בראשית 2007 עברה הבעלות על המלון לידי האחים נקש שהפקידו את הניהול בידי חברת אורכידאה. שמו שונה בעקבות התמורה הזאת ל**פארק פלאזה אורכידאה** והוא מוגדר כ"מלון עסקים ונופש".

מלון מסדר-גודל דומה נפתח בקצה הצפוני של תל אביב, ליד צומת גלילות, ב-1973. היה זה **מלון קאנטרי קלאב**, שהוקם בלב מרכז הנופש הקרוי בשם זה. נכללו בו שבעים מערכות חדרים ושבעים חדרי מלון רגילים ברמה של ארבעה כוכבים, וכן שתי מסעדות ואולם אירועים, ולרשות אורחיו הועמדו גם כל מתקני הספורט המקומיים. בסוף שנות השמונים נפסקה פעילותו וכל המבנים שלו הוסבו לשכונת מגורים.

מלון גדול ו"בודד" אחר שהוקם בשנים הראשונות של התקופה האמורה על חוף הים בתל-אביב נקרא בתחילתו **קונטיננטל**. מלון זה נפתח ברחוב הירקון 121 במרס 1975. הבעלות עליו הייתה נתונה בידי חברת "קוסמופוליטן", שהורכבה משתי קבוצות משקיעים – משפחות דוניץ ורייך מגרמניה, והאחים וילף והאחים שוורץ מארצות-הברית. "כל הבעלים הם עסקנים פעילים במגזר היהודית", נאמר בהודעה לעיתונות לקראת פתיחת המלון, "ובעצם, הנהלת המגזר היהודית בארצותיהם היא שהשפיעה עליהם להשקיע בפרויקט". משקיעים אלה התקשרו עם רשת "רמדה" הבינלאומית (שהייתה אז השלישית בגודלה בעולם) והעבירו את המלון לניהולה, ובמהרה הפך שמו ל**רמדה קונטיננטל**. כמה שנים לאחר הפתיחה הוחלף צוות הניהול של "רמדה" בצוות ישראלי, תחילה בראשותו של נציג הבעלים אריה דוניץ ואחריו בראשותו של דב אודנץ (שנודע כמנהל אגדתי ועבר לימים לנהל מלונות בלאס וגאס). בשש-עשרה הקומות של המלון הזה יש 350 חדרים (ובהם שש סוויטות) ברמת חמישה כוכבים, וכן בריכת שחייה מקורה ומחוממת וגן-ילדים לשירות האורחים. ב-1999, לאחר שרשת "מריוט" רכשה את רשת "רמדה", שונה שם המלון, בדומה לשאר מלונות "רמדה", ל**מלון רנסנס**.

בריכת השחייה הפנימית ב"מלון רמדה קונטיננטל" בתל-אביב. צילום: באדיבות המלון

"מלון רמדה קונטיננטל" בתל-אביב, לימים "מלון רנסנס". צילום: באדיבות המלון

מעין כפר אוליחפי

"מלון קאנטרי קלאב" לא היה היחיד בגוש דן שקם מסביב למרכז פעילות ספורטיבית. ב-1985 הצטרף אליו "מלון כפר המכבייה" ברמת-גן, בקרבת הפארק הלאומי. מתחם כפר המכבייה החל לקום בסוף שנות החמישים כמעין כפר אולימפי לאכסונום של המשתתפים אחת לארבע שנים במשחקי המכבייה. בתחילה היו בו רק ביתנים ובמרוצת הזמן נוסף חדר אוכל ומסביב התפתח מוקד ספורטיבי, הגדול ביותר בישראל, המשתרע על פני חמישים דונם. כן הוקמו במתחם משרדים ומוזיאון של תנועת "מכבי" העולמית, מרכז כינוסים ואולמות לאירועים. לקראת המכבייה ה-12, ב-1985, בוצע שדרוג נרחב של מערך אכסון הספורטאים, למלון בן 140 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. במלון זה נכללו כל המתקנים המתאימים שהוקמו בכפר המכבייה לפני כן, ואורחיו הוזמנו ליהנות מכל האטרקציות הספורטיביות של המקום. ב-2004 הוחל בשיפוץ נרחב של המלון וב-2008 נחנך אגף חדש ובו 120 סוויטות ברמת חמישה כוכבים. מיתוגו העצמי כיום הוא של מלון עסקים, כינוסים ונופש.

בריכת השחייה ב"מלון כפר המכבייה" ברמת-גן. צילום: מולה הרמתי
עמ' 344: "מלון כפר המכבייה". צילום: מולה הרמתי

"מלון אדיב" ברחוב
מנדלי בתל-אביב.
צילום: באדיבות המלון

חדרים (והצטרף לימים לימים לרשימת המלונות שניהלה משפחת קסוטו). בעקבותיו באו **מלון אורה** ברחוב בן יהודה 53 (שמנה 50 חדרים) ו**מלון אדיב** ברחוב מנדלי 5 (שמנה 68 חדרים). "מלון גרני" היה גם **מלון מקסים** שפתח חיים לוסקי ברחוב הירקון 86 בסוף 1972. היו בו שישים חדרים (לימים, וגם כיום, 17) והוא זכה לפרסום בעיתונות בשל הקשיים הביורוקרטיים שהעמיסו פקידי העירייה על הבעלים. מלון אחר מסוג זה היה **מלון פלורידה**, שהוקם ברחוב הירקון 164 ב-1973 ומנה 54 חדרים. כיום זהו **מלון אולימפיה** המתנשא לגובה חמש קומות ומונה 64 חדרים.

נתניה – חוף, מפרץ, נלים ועוד

המלון הראשון שנפתח בנתניה לאחר מלחמת ששת הימים היה **מלון החוף הירוק** – כבר נופש שקם בפאתי העיר בקיץ 1967, כשותפות בין קצינים משוחררים מצה"ל ומשקיעים מדרום-אמריקה, והוקף לימים בשכונת רמת פולג. בתחילתו היו בו 110 חדרים ברמת שני כוכבים ובמרוצת הזמן נוספו אליהם עוד שישים חדרים. לצד אלה היו מתקני ספורט רבים.

ב-1982 עבר המלון לניהול רשת "קיי מלונות" של קונצרן קופל ונערכו בו שיפוצים נרחבים, בהם הקמה של מרכז כינוסים ואולמות אירועים. לימים היה למשכנו של אולפן "עקיבא" ופעילותו המלונאית פסקה למעשה.

בסוף שנות השישים ובראשית העשור שלאחר מכן הצטרפו ל"מלון חוף הירוק" כמה מלונות נתנייתיים קטנים

"מלון מקסים" בתל-
אביב. צילום: באדיבות
המלון

"מלון החוף הירוק"
בנתניה בסוף שנות
ה-60. צילום: באדיבות
המלון

"מלון עמי" בתל-אביב.
צילום: יצחק ברז

"מלון אורה" בתל-
אביב, לימים "מלון
ארט". צילום: באדיבות
המלון

באותה שנה נפתח גם **מלון מנדריין**, בקצה הצפוני ביותר של החוף התל-אביבי, על גבול שטח השיפוט של הרצליה. בעליו, מוסא דניאל, שעלה לארץ מאיראן זמן לא רב לפני כן, דאג לעצבו כמלון דירות בן 104 יחידות ברמת חמישה כוכבים. חלק מהדירות נמכרו וכל שאר המבנה הופעל כמלון לכל דבר, בניהולה של חברת "רוז". אבל במהרה התברר שריחוקו של המלון ממרכזי העסקים והבילויים של הכרך הגדול היה בעוכריו ותיירים מיעטו להגיע אליו. לכן הצטרפו קשיים של הבעלים בשל אי-היכרותו עם המציאות הישראלית. מצבו העסקי של המלון הידרדר ובשנות התשעים לא היה מנוס מסגירתו ומהסבתו לשימושים שונים.

לצד המלונות הגדולים נפתחו בתל-אביב מ-1969 ואילך כמה מלונות "גרני" לאמור, מלונות ברמת שלושה כוכבים שסיפקו לאורחיהם לינה וארוחת בוקר בלבד, בהנחה שאת שאר הארוחות יאכלו במסעדות סמוכות או בקפטריות המצויות בתוך המלון ופועלות כיחידות עצמאיות. מלונות אלה, הסביר בשעת מעשה אחד ממקימיהם, נועדו "למלא חלל בסוגי בתי מלון השונים בארץ, המורגש זה שנים: מלון שאיננו מלון פאר ואין בו אולמות ציבוריים גדולים – אך מצד שני נבנה ברמה אירופית מבחינת צורתו וציודו החדש והמשוכלל". המלון הראשון מסוג זה היה **מלון עמי** ברחוב עם ישראל חי 4, שמנה 61

חדר ב"מלון בלו ביי" בנתניה. צילום: באדיבות המלון

"מלון גלי צאנז" בנתניה. צילום: באדיבות המלון

"מלון נוף" בחיפה. צילום: באדיבות המלון

"מלון גולדאר" בנתניה בתחילת שנות ה-70. צילום: באדיבות המלון

"מלון המלך שלמה" בנתניה. צילום: באדיבות המלון

ובינוניים, וגם שלושה מלונות גדולים יחסית. **מלון גולדאר** נפתח ברחוב אוסישקין 1 בנתניה ב-1969, והכיל 150 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. בעליו היו משקיעים יהודים מצרפת (משפחות ז'אק, יעקובוביץ, וייס), שהחזיקו בו עד 2005. אז עבר המלון לבעלותה של חברת "גמול", שהחלה בהפיכתו למלון דירות ומכרה אותו בראשית 2009 למשקיע זר. **מלון שלמה המלך**, שנפתח ב-1971 ברחוב המעפילים 18, מתנשא לגובה עשר קומות ובהן 102 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, וכן בית כנסת ומקווה (לצד בריכת שחייה וחדר כושר). **מלון בלו ביי** נפתח בקצה הצפון-מערבי של העיר, ברחוב המלכים 37, נקרא בתחילה **מפרץ התכלת** והכיל 199 חדרים. פעילותו פסקה ב-2001 ושבה וחודשה ב-2006, לאחר שיפוץ והרחבה, בבעלות חברת "רילטק" (גלגולה החדש של חברת "מלונות יונה"). כיום יש בו 216 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים, מרכז אירועים וכינוסים ובו שבעה אולמות בגדלים שונים וגן אירועים המכיל עד אלף איש. בקרבת מלון זה, וכמעט במקביל לו, הוקם **מלון גלי צאנז**. שישים וחמישה החדרים של מלון זה נועדו לקהל יעד מוגדר – חסידי האדמו"ר מצאנז, שקבע את חצרו בנתניה והקים מסביבה את השכונה קריית צאנז. לרשותם עומדת רצועת חוף מגודרת ובה זמני רחצה נפרדים לגברים ולנשים.

מסעדת "מלון נוף" בחיפה. צילום: באדיבות המלון

סאונה ב"מלון המלך שלמה" בנתניה. צילום: באדיבות המלון

בנים יחידים בצפון

בין המלונות הבודדים שהחלו לפעול בצפון הארץ בשנות השבעים בלט **מלון נוף** שנפתח בשדרות הנשיא 101 בחיפה ב-1974. בעליו היו יצחק בלוך (שגם ניהל אותו עד אמצע שנות השמונים) ומשפחת חי. במלון 91 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, בשמונה קומות, והשכנות **למלון דן כרמל** לא הפריעה להצלחתו העסקית. במרוצת הזמן ידע המלון הזה חילופי בעלויות ומנהלים, אך ב-2008 שב המלון לידי משפחת חי, שדאגה לשפצו ולשדרג בו שלוש קומות לשימושם של אנשי עסקים.

"מלון מפרץ התכלת", לימים "בלו ביי", בנתניה. צילום: באדיבות המלון

בסוף שנות השבעים ובראשית שנות השמונים נפתחו בטבריה **מלון פנורמה** (ברחוב הגליל 65), **מלון עדן** (ברחוב אוהל יעקב 4), ו"מלון המלך שלמה" (בן 218 החדרים (ברחוב השומר 7). אליהם הצטרפו כמה מלונות קטנים ובינוניים, וב-1984 נוספו לכך גם שתי "קפיצות מדרגה". אחת מהן הייתה פתיחתו של **מלון נהר הירדן**, שהתנשא לגובה עשר קומות ומנה 400 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. מלון זה נבנה ברחוב הבנים 1, בקרבת החוף, לאחר שהוזז במקצת

מהאתר המקורי. בראשית הבנייה התגלו באתר זה ממצאים ארכיאולוגיים רבים ומסביבם הוקם הפארק הארכיאולוגי של העיר. לימים עבר המלון כמה גלגולי בעלות ושמו הוסב ל**מלון כרמל נהר הירדן**. בהמשך לכך עבר לידי רשת פתאל ונהפך ל"מלון גולדן טוליפ קלאב". "קפיצת המדרגה" השנייה הייתה פתיחתו של **טבריה קלאב הוטל** – מלון הדירות הראשון בישראל שהופעל בשיטת time sharing (לאמור, מכירת זכויות שימוש בדירות לתקופות קצובות ואספקת שירותי מלון לרוכשים בתקופות הללו). המלון בן 307 הדירות ברמת ארבעה כוכבים הוקם ברחוב אחד העם, ביציאה המערבית מהעיר. ניהולו הופקד בידי חברת "קרן אור", ומנהלה משה ברנע הסביר לקראת הפתיחה: "למלון הפועל בשיטה זו יש חסרונות ויתרונות. היתרון הבולט הוא התפוסה היציבה במשך כל השנה. והחיסרון הבולט הוא שהאורחים שותפים במלון והביקורת שלהם כמובן חריפה יותר משל אורחים רגילים".

"מלון טבריה קלאב הוטל", מלון הדירות הראשון בישראל בשיטת time sharing. צילום: באדיבות המלון

החלונות הנמוכים ביותר בעולם

"נשוב נרד לים המלח בדרך יריחו", כתבה נעמי שמר בתום מלחמת ששת הימים, והירידה המחודשת הזאת הביאה עימה תנופה מלונאית גדולה לאזור הנמוך ביותר בעולם, שהתפרסם בסגולותיו הרפואיות. ההרכב הייחודי של מי הים, הלחץ

"מלון עין גדי", בתוך חצר קיבוץ שהפכה לגן בוטני. צילום: באדיבות המלון

"מוטל ארגמן" בעכו. צילום: באדיבות המלון

מלון אחר בן אותו הדור, **מלון חוף התמרים**, נפתח במבואות עכו ב-1976. בעלותו נתונה בידי המשפחות שרף ואולשביצקי והוא נמצא בלב קאנטרי קלאב רחב ידיים, סמוך לחוף הים. עם פתיחתו היו בו 109 חדרים ועתה יש בו 125 חדרים

וסוויטות, מועדון בריאות וכן מרכז אירועים ובו אחד-עשר אולמות בגדלים שונים. לעומת זאת לא שפר גורלו של **מלון הצפון**, שנפתח לאחר עיכובים רבים בספטמבר 1976 בשדרות תל חי 94 בקריית-שמונה. היו בו תשעים חדרים ברמת ארבעה כוכבים, בבעלות משותפת של העירייה, חברת "שיכון עובדים" ויזמים פרטיים. אלא שהיתירים לא הרבו להגיע אליו ועיקר פעילותו הייתה כמרכז תקשורת כל אימת שהתלקחו אירועים ביטחוניים רציניים בגזרת לבנון. לימים הפך לבית החייל ושמו הוסב ל**בית יצחק רבין**.

"קפיצות מדרגה" ליד הכנרת

טבריה המלונאית פתחה את שנות השבעים בשני מלונות חדשים שהתבססו במשך כמה שנים על מברואים מוסדיים. ב-1972 נפתח בטבריה עילית, בגובה 400 מ' מעל פני הכנרת, **מלון יעלון**, בבעלות קופת חולים מאוחדת. יעדו הראשון היה לשרת את חברי הקופה הזאת שנזקקו להחלמה, אבל גם אורחים "רגילים" החלו למצוא בו קורת גג. לימים שונה שמו ל**מלון צמרת**, ובשלב מאוחר יותר ל**מלון באלי**. כיום יש בו 165 חדרים ברמת שלושה כוכבים.

מלון אריסטון, בשדרת הרצל 19 בטבריה, נשען לעומת זאת בשנותיו הראשונות על צורכי ההבראה והנופש של משטרת ישראל. מלון זה נפתח ב-1972, בבעלותה ובניהולה של משפחת דנוירט. בתחילה היו בו 62 חדרים ברמת ארבעה כוכבים וב-1978 נוספו לו שתי קומות ומספר החדרים עלה ל-105. צביונו דתי ויש בו מטבח כשר למהדרין, בית כנסת וספרייה תורנית.

"מלון הצפון" בקרית שמונה. צילום: פוטו מרכז

"מלון אריסטון" בטבריה. צילום: באדיבות המלון

"מלון נהר הירדן" בטבריה, לימים "לאונרדו קלאב". צילום: באדיבות המלון

ים המלח. ב-2006 נספח המלון הזה לרשת פתאל והפך ל**מלון טוליפ אין ים המלח**. כיום יש בו 96 חדרים ברמת ארבעה כוכבים. לצד המלונות האלה, ולצד המלונות של הרשתות שכבר נזכרו לעיל, הוקמו באזור עין-בוקק בשנות השבעים והשמונים עוד שלושה מלונות בודדים. **מלון צל הרים** הוקם ככפר נופש, בן שמונה מבנים חד-קומתיים, ובו 160 חדרים ברמת שלושה כוכבים (לרבות 32 סוויטות עם "מרפסות שיזוף פרטיות"). בעליו עד אמצע שנות התשעים היו

הברומטרי הגבוה, קרינת השמש ומעיינות הגופרית הסמוכים לחוף הצטרפו יחדיו להעלות ארוכה לנגעי עור ולכאבים שונים – והנזקים לטיפולים האלה נזקקו, כמוכן, גם לקורת-גג; הם וגם מי שבאו לנפוש במדבר יהודה וליהנות מהאטרקציות שלו. היסודות הונחו כבר לפני כן. ההתחלה, לאחר מלחמת העצמאות, הייתה באכסניה קטנטנת שהוקמה ליד מערת סדום ב-1956. בעקבותיה בא בית ההארח של קיבוץ עין-גדי, שהוקם ב-1962 בצריפים ישנים, תוך הסתמכות על חדר האוכל

נונכי החגבות

א אחד החידושים שהוכנסו ל**מלון המלך שלמה** באילת, ביוזמתו של דייוויד לואיס, נבע ממנהגם של ישראלים רבים לחזור הביתה עם מגבות המלון. בקיץ 1987, לאחר ש-5,000 מגבות נעלמו בתוך שבעה שבועות, הוצב בפתח המלון גלאי רנטגן שגם מנהלי הרשת נדרשו לעבור על פניו. על התוצאות נכתב כעבור יותר מארבע שנים באחד העיתונים: "היום אמרים מלונאים בים המלח ובירושלים שהם חייבים את הירידה בגניבת המגבות על-ידי אורחים ישראלים לגלאי של לואיס".

"מלון צל הרים" בים המלח. צילום: באדיבות המלון

היזמים בן-ציון צנעני ורפאל לביא. אז עברה הבעלות במלואה לידי צנעני, שמכר את המלון ב-2005 לחברת "גמול". **מלון לוט**, בבעלות משקיעים מישראל ומגרמניה, הוקם בפיקוחה של חברת "קרן אור", שגם ניהלה אותו עד ראשית שנות התשעים, ושוב בשנים 1997-2004. במלון זה, המחזיק ברצועת חוף משלו, יש 199 חדרים ברמת ארבעה כוכבים וספא גדול. **מלון הוד המדבר** החל את דרכו כ**מלון הוד**, בבעלותה של קופת חולים לאומית. שמו החדש ניתן לו בסוף שנות התשעים, לאחר שעבר לידי קופת הפנסיה של עובדי קופה זו. יש בו 203 חדרים ברמת ארבעה כוכבים, וכן בית כנסת, מרכז כינוסים וספא "המעייץ". גם מלון זה נוהל במשך כמה שנים על-ידי חברת "קרן אור". שלושת המלונות, ראוי לציון, נמצאו בתקופה זו או אחרת בניהולה של משפחת קסטו.

בנים יחידים באילת

אילת התיירותית פתחה את התקופה שלאחר מלחמת ששת הימים בהשלמתה של הלגונה שנחפרה בחוף הצפוני. במהרה התברר כי מימי הלגונה הזאת טובים לשיט בלבד ואסורים ברחצה. לעומת זאת עברו כמה שנים – והושקעו לא מעט מאמצים – עד

ופעילויות התרבות של הקיבוץ. ב-1966 הוחל בהחלפת הצריפים במבנים טרומיים, שהכילו ארבעים חדרים, ובמקביל לכך הונהגו בחדר האוכל משמרות מיוחדות לאורחים, שבהן הוגש מזון משובח מזה שניתן לחברי הקיבוץ. בסוף שנות השישים נפתחה סדרה של הרחבות ושיפוצים ובראשית שנות השמונים נהפך בית ההארח ל**מלון עין-גדי**. במרוצת הזמן נעשתה חצר הקיבוץ כולה לגן בוטני, להנאת אורחי המלון. כיום יש במלון הזה 153 חדרים צמודי קרקע. על פי הגדרה עצמית מדובר ב"מקום אופטימלי לפינוק אישי, טיפולי איורודה ופריקת מתחים, בשילוב טיולים בסביבה ורחצה בחמי עין גדי ובים המלח". הבעלות, שהייתה בתחילה בידי הקיבוץ לבדו, משותפת כיום גם לאחת החברות של קבוצת איי.די.בי. הפעילות המלונאית השלישית באזור החלה ב-1963 בעין-בוקק. שני יזמים, אמנון איש שלום ומאיר רוזן, הגיעו לאזור לסייע בהלנה של עובדי מפעלי ים המלח, עמדו על הפוטנציאל של מעיינות חמי זוהר (שהפעלתם המסודרת החלה בקרבת מקום באותה עת) ושכנעו את קופת חולים להקים כמה צריפים למגורי הרוחצים. במהרה עברו הצריפים האלה לבעלות השניים, שהפכו אותם ל**מלון עיינות** בן 25 החדרים, וכעבור כמה שנים למלון **עין-בוקק**. בשנות השבעים נמכרו חלק מהמניות לקופת חולים כללית והמלון עצמו הורחב ושוודרג. באמצע שנות התשעים נמכר ליצחק תשובה, ונדע במשך זמן-מה גם בשם **פרדייז**

"מלון עין גדי". צילום: באדיבות המלון

"מלון קלאב-אין אילת". צילום: באדיבות המלון

אלה פוזרו בשמונה מבנים בני קומה, שתיים ושלוש, מסביב לבריכת שחייה גדולה בעקבות שיפוץ באמצע שנות התשעים עלה מספר החדרים ל-140 (ובכלל זה מספר סוויטות). כן נוספו אז למלון מתקני בריאות וכושר, מסעדה ומינימרקט (לנוחות האורחים המבקשים לנצל את המטבחונים הנמצאים בכל היחידות).

שניים מהמלונות האילתיים של התקופה האמורה נקשרו באהרן דקל ("דקס"). הוא החל לבנות אחד מהם באמצע שנות השבעים בפתח ואדי בחוף אלמוג, בכוונה להקים "קאנטרי קלאב". אבל במהלך הבנייה קיבל הצעה שאי אפשר לטרב לה מקבוצת משקיעים יהודים מבריטניה ומכר להם את המתחם. משקיעים אלה הקימו שם מלון דירות שנקשר ברשת "לדברוק" וברשת "הילטון" והפך ב-1995 ל**מלון קלאב-אין אילת**, בבעלותה של חברת "קלאב הוטל". כיום זהו כפר נופש המשתרע על פני שלושים דונם ירוקים ובו מבנים דו-קומתיים המכילים 168 וילות משפחתיות ו-21 סוויטות ברמת ארבעה כוכבים. לאלה מצטרפים מתקני ספורט, מסעדה, מינימרקט וגם עמדות לצליית בשר ("מנגל") ברחבי המתחם. המלון השני של דקל – **אדומית** – נבנה במרכז התיירות של אילת ונפתח ב-1983. במלון זה יש 85 חדרים ברמת שלושה כוכבים.

לא הרחק ממנו, מול חוף הדקל, נפתח ב-1986 **מלון עדי**. מלון זה מתנשא לגובה שמונה קומות שיש בהן 111 חדרים וסוויטות ברמת ארבעה כוכבים. על פי הגדרה עצמית הוא "קטן ואינטימי, מיועד לאנשי עסקים או לנופשים המחפשים שקט, פרטיות ואווירה נעימה". שנה לאחר מכן נחנך על גדת הלגונה **מלון מרינה קלאב** בבעלות חברת "דרלין". שמו נגזר מן המעגן הצמוד אליו בלגונה – מה שקרוי בפרסומי המלון "המרינה הפרטית היחידה בארץ". בשלוש הקומות שלו נמצאות 132 סוויטות ברמת ארבעה כוכבים ולרשות האורחים עומדים, בין השאר, הקייאקים וסירות הפדאלים של המרינה הפרטית. באפריל 2008 עבר המלון לניהול רשת "רימונים", תחת השם **רימונים מרינה קלאב**.

שנת הארבעים למדינה לא היטיבה עם התיירות והמלונאות. בשלהי 1987 פרצה האינתיפאדה הראשונה ופיגועי הטרור שנלוו אליה נתנו אותותיהם גם בטיסות השכר ובתפוסת המלונות. בתוך שנה-שנתיים יירגעו הרוחות במידת מה ויפתח עידן חדש של צמיחה והתרחבות.

נופשים ב"מלון בקעת הירח" באילת בשנת 1983. צילום: באדיבות המלון

בריכת "מלון עציון" באילת. צילום: באדיבות המלון

שהוקם גשר על מוצא הלגונה לים והובטחה גישה קצרה ברגל ממרכז העיר למלונות שנמצאו ממזרח ללגונה. וביתיים החלו לצמוח על גדות הלגונה עצמה לא רק עצי דקל אלא גם מלונות חדשים. הם נמנו עם 32 המלונות הקטנים, הבינוניים והגדולים שנפתחו באילת בשנים 1967-1988 וחלקם כבר נזכרו בדפים קודמים ובהקשרים קודמים.

אחד מראשוני המלונות האחרים היה **מלון דליה**, שנפתח ב-1970 בקרבת החוף הצפוני, בבעלותה של משפחת זסלובר. במלון זה 62 חדרים ברמת שלושה כוכבים, שחודשו במרוצת הזמן. פעילותו הקולינירית מצטמצמת למזנון חופשי בארוחת בוקר ולקפה-בר ליד בריכת השחייה. מלון אחר ברמתו – "מלון עציון" – נפתח ב-1973 בשדרות התמרים ומנה 104 חדרים. בראשית שנות האלפיים נקלעו בעליו לבעיות קשות והגיעו לפשיטת רגל, ובתחילת

"מלון בקעת הירח" באילת. צילום: באדיבות המלון

2005 עברה הבעלות עליו לידי איש העסקים האילתי יצחק ממן. הוא שינה את שם המלון ל**לאואזיס הים האדום**, ביצע בו שיפוץ נרחב והפחית את מספר החדרים ל-75, כדי לפנות שטח לפעילות מסחרית.

ב-1973 נפתח באילת גם **מלון בקעת הירח**, ש-200 החדרים שלו עשו אותו אז לאחד המלונות הגדולים בעיר. בעליו – קבוצת המשקיעים שפתחה ב-1970 את **מלון מגדל ירושלים** וכעבור עשור את **מלון מגדל חיפה** – הקימו מבנה רב קומות גם בקרבת הלגונה האילתית. **מלון בל**, שהוקם ברחוב תרשיש באזור החוף הצפוני, נפתח ב-1974 ומנה שמונים חדרים. בעליו, משפחת ביטון וגבאי, הסבו אותו לימים למגורי עובדים. ארבע שנים לאחר מכן נפתח בקרבת הלגונה **מלון אמריקנה**, בבעלותו ובניהולו של דוד אפל. במלון זה היו בתחילה 104 חדרים ברמת שלושה כוכבים. חדרים

"מלון אמריקנה" באילת. צילום: באדיבות המלון